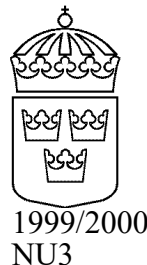

Näringsutskottets betänkande

1999/2000:NU3

Utgiftsområde 21 Energi

Ärendet

I detta betänkande behandlas

dels proposition 1999/2000:1 (budgetpropositionen) såvitt gäller utgiftsområde 21 Energi,

dels 17 motioner från allmänna motionstiden.

Utskottet har inhämtat Lagrådets yttrande över det i propositionen framlagda förslaget till lag om tillfällig avgift för stöd till småskalig elproduktion. Lagrådets yttrande återges i bilaga 3.

En skrivelse i ärendet har inkommit från Sveriges Elleverantörer.

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker de av regeringen föreslagna anslagen – totalt ca 1,4 miljarder kronor – för budgetåret 2000 inom utgiftsområde 21 Energi. Likaså tillstyrks övriga här aktuella förslag till riksdagsbeslut som regeringen framlägger under detta utgiftsområde. Företrädarna i utskottet för Moderata samlingspartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna deltar inte i beslutet om anslag. De erinrar i särskilda yttranden om de budgetförslag som framlagts av respektive parti. I förhållande till regeringens förslag för utgiftsområdet ville Moderata samlingspartiet minska utgiftsramen med 322 miljoner kronor, Kristdemokraterna med 205 miljoner kronor och Folkpartiet med 525 miljoner kronor. Centerpartiet ville höja utgiftsramen med 100 miljoner kronor.

Utskottet avstyrker motionsyrkanden om att beslutet om avveckling av kärnkraftsreaktorerna i Barsebäck skall upphävas. Enligt utskottets uppfattning är de motiv som låg till grund för riksdagens beslut om avställning av kärnkraftverket i Barsebäck alltför giltiga.

Vidare tillstyrker utskottet regeringens begäran om bemyndigande att även under år 2000 kunna överskrida det tidigare uppförda anslaget för ersättning i samband med avveckling av en reaktor i Barsebäcksverket. I en reservation (m, kd, fp) framhålls att det inte finns några omständigheter som omöjliggör för riksdagen att snabbt behandla ett förslag från regeringen om ett anslagsöverskridande och att det är oacceptabelt att riksdagen frånhänder sig beslutanderätten på det angivna sättet.

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag att ett nytt anslag inrättas för att täcka kostnaderna för skydd till småskalig elproduktion. Ersättningsnivån för småskalig elproduktion upprätthålls genom ett särskilt stöd som skall finansieras genom en avgift på 0,2 öre per kWh under år 2000. Avgiftsuttaget regleras i en ny lag om tillfällig avgift för stöd till småskalig elproduktion.

Slutligen tillstyrker utskottet regeringens förslag om investerings- och finansieringsplan m.m. för Svenska kraftnät.

Propositionen

I proposition 1999/2000:1 föreslås under utgiftsområde 21 Energi

1. att riksdagen antar regeringens förslag till lag om tillfällig avgift för stöd till småskalig elproduktion,

2. att riksdagen godkänner regeringens förslag till förändrad inriktning av verksamheten inom ramen för bidrag till minskad elanvändning (avsnitt 5.3),

3. att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B1 Bidrag för att minska elanvändning, besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 300 miljoner kronor under åren 2001 och 2002 (avsnitt 5.3),

4. att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B 2 Bidrag till investeringar i elproduktion från förnybara energikällor, besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 533 miljoner kronor under åren 2001 och 2002 (avsnitt 5.3),

5. att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B 3 Åtgärder för effektivare energianvändning, besluta om åtgärder som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 25 miljoner kronor under åren 2001 och 2002 (avsnitt 5.3),

6. att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B 4 Energiforskning, besluta om stöd till forskning och utveckling inom energiområdet som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 1 200 miljoner kronor under åren 2001–2005 (avsnitt 5.3),

7. att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B 5 Energiteknikstöd, besluta om stöd till utveckling av ny energiteknik i företag och branscher som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 520 miljoner kronor under åren 2001–2004 (avsnitt 5.3),

8. att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B 6 Introduktion av ny energiteknik, besluta om stöd till introduktion av ny energiteknik som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 920 miljoner kronor under åren 2001–2004 (avsnitt 5.3),

9. att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B 7 Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser, besluta om åtgärder som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 45 miljoner kronor under åren 2000–2004 (avsnitt 5.3),

10. att riksdagen bemyndigar regeringen att under budgetåret 2000 enligt 6 § andra stycket lagen (1996:1059) om statsbudgeten besluta att det under budgetåret 1998 uppförda ramanslaget B11 Ersättning för avveckling av en

reaktor i Barsebäcksverket, får överskridas om ett nytt riksdagsbeslut inte hinner inväntas,

11. att riksdagen som inriktning godkänner investerings- och finansieringsplanen för Affärsverkskoncernen svenska kraftnät för perioden 2000–2002 enligt vad som anförts i avsnittet 4 Effektiva energimarknader, underavsnittet Investerings- och finansieringsplan samt beredskapsåtgärder,

12. att riksdagen godkänner omfattning och inriktning av Affärsverket svenska kraftnäts beredskapsåtgärder enligt vad som anförts i avsnittet 4 Effektiva energimarknader, underavsnittet Investerings- och finansieringsplan samt beredskapsåtgärder,

13. att riksdagen ger regeringen finansiella befogenheter rörande Affärsverket svenska kraftnät i enlighet med vad som anförts i avsnittet 4 Effektiva energimarknader, underavsnittet Finansiella befogenheter,

14. att riksdagen bemyndigar regeringen att låta Affärsverket svenska kraftnät ta upp lån och placera likvida medel i och utanför Riksgäldskontoret samt att i övrigt ge Affärsverket svenska kraftnät finansiella befogenheter i enlighet med vad som anförts i avsnitt 4 Effektiva energimarknader, underavsnittet Finansiella befogenheter,

15. att riksdagen bemyndigar regeringen att meddela närmare föreskrifter om stöd till småskalig elproduktion samt godkänner omfattning, inriktning och finansiering av stödet enligt vad som anförts i avsnitt 6 Övrig statlig verksamhet,

16. att riksdagen för budgetåret 2000 anvisar anslagen under utgiftsområde 21 Energi enligt uppställning i bilaga 1.

Lagförslaget återges i bilaga 2.

Motionerna

De motioner som behandlas här är följande:

1999/2000:Fi212 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

20. (delvis) att riksdagen för budgetåret 2000 anvisar anslagen under utgiftsområde 21 Energi enligt uppställning i motionen.

1999/2000:MJ255 av Harald Nordlund och Lennart Kollmats (fp) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förordning 1998:22 om statliga bidrag till vissa investeringar inom energiområdet,

7. att riksdagen hos regeringen begär en miljökonsekvensbeskrivning för avvecklingen av Barsebäck.

1999/2000:N217 av Ewa Thalén Finné (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Barsebäcksverkets reaktorerers stängning.

1999/2000:N225 av Bertil Persson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att bevara Barsebäcksverket.

1999/2000:N228 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen upphäver regeringens avvecklingsbeslut för att möjliggöra fortsatt drift vid kärnkraftverket i Barsebäck,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om omställningsprogrammet,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om energiforskningens betydelse,

29. att riksdagen beslutar att upphäva avvecklingslagen.

1999/2000:N231 av Per Erik Granström m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utveckling av teknik för att få fram skogsbränslen bör ingå som en del i utvecklingen av ny energiteknik.

1999/2000:N245 av Ewa Thalén Finné m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att upphäva beslutet om stängning av Barsebäcksverket.

1999/2000:N272 av Karin Falkmer och Tomas Högström (m) vari yrkas

6. att riksdagen beslutar att upphäva beslutet om stängningen av Barsebäck.

1999/2000:N284 av Harald Nordlund (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hur investeringar i syfte att spara energi bör stimuleras.

1999/2000:N306 av Lilian Virgin (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om etanolproduktion.

1999/2000:N316 av Agneta Lundberg m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om etablering av en pilotanläggning i Örnköldsvik för produktion av etanol baserad på skogsråvara samt utarbetande av en långsiktig strategi för utveckling av bioalkoholer.

1999/2000:N356 av Eva Flyborg m.fl. (fp) vari yrkas

2. att riksdagen beslutar att återkalla anslaget B 11 Ersättning för avveckling av en reaktor i Barsebäck,

3. att riksdagen med avslag på regeringens förslag om bemyndigande att under budgetåret 2000 besluta att ramanslaget B 11 Ersättning för avveckling av en reaktor i Barsebäcksverket får överskridas om ett nytt riksdagsbeslut inte hinner inväntas, återkallar bemyndigandet att träffa och genomföra för staten bindande avtal med Sydkraft AB och eventuella andra parter i samband med en överenskommelse om ersättning i form av pengar eller egendom som staten direkt eller indirekt förfogar över.

1999/2000:N362 av Gunilla Wahlén (v) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förslag till lagstiftning om inblandning av biobränsle i bensen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Örnköldsviksanläggningen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en landstäckande infrastruktur för tankställen för etanolblandad bensin.

1999/2000:N364 av Lennart Värmbj (v) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utvärdera tekniken med termiska solfångare.

1999/2000:N372 av Eskil Erlandsson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen med ändringar i förhållande till regeringens förslag för budgetåret 2000 anvisar anslagen under utgiftsområde 21 Energi enligt i motionen redovisad uppställning.

1999/2000:N375 av Per Westerberg m.fl. (m) vari yrkas

2. att riksdagen beslutar att under A 1 inom utgiftsområde 21 Energi anvisa ett anslag om 75 000 000 kr enligt vad som anförts i motionen,

3. att riksdagen beslutar att under B 1 inom utgiftsområde 21 Energi anvisa ett anslag om 0 kr enligt vad som anförts i motionen,

4. att riksdagen beslutar att under B 2 inom utgiftsområde 21 Energi anvisa 0 kr enligt vad som anförts i motionen,

5. att riksdagen beslutar att under anslag B 3 inom utgiftsområde 21 Energi anvisa 12 000 000 kr enligt vad som anförts i motionen,

6. att riksdagen beslutar att under anslag B 4 inom utgiftsområde 21 Energi anvisa 371 758 000 kr enligt vad som anförts i motionen,

7. att riksdagen beslutar att inte bemyndiga regeringen att överskrida ramanslaget B 11 inom utgiftsområde 21 Energi enligt vad som anförts i motionen.

1999/2000:N383 av Inger Strömbom m.fl. (kd) vari yrkas

2. att riksdagen beslutar avskaffa anslag B 11 utgiftsområde 21 Ersättning för avveckling av en reaktor i Barsebäck,

3. att riksdagen avslår regeringens förslag om att bemyndiga regeringen att överskrida anslag B 11 utgiftsområde 21 Ersättning för avveckling av en reaktor i Barsebäck,

4. att riksdagen beslutar upphäva beslutet om att bemyndiga regeringen att träffa och genomföra för staten bindande avtal med Sydkraft AB och med eventuella andra parter när det gäller avvecklingen av Barsebäcksreaktorn,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inhemska förnybara energikällor,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om energiforskning och energiteknisk utveckling,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om energisparåtgärder och tilläggsisolering,

12. att riksdagen för budgetåret 2000 anvisar anslagen under utgiftsområde 21 Energi enligt redovisad uppställning i motionen.

Inledning

Utgiftsområdet 21 Energi omfattar frågor avseende tillförsel, distribution och användning av energi. Det inkluderar vidare det program för omställning och utveckling av energisystemet vars utformning godkänkts av riksdagen i juni 1997 (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12).

Finansutskottet har tillstyrkt regeringens förslag till ramar för de olika utgiftsområdena (prop. 1999/2000:1, bet. 1999/2000:FiU1). För utgiftsområde 21 Energi innebär det att utgiftsramen för år 2000 är fastställd till ca 1 446 miljoner kronor. I Moderata samlingspartiets motion 1999/2000:N375 föreslås en minskad utgiftsram med 322 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag, medan Kristdemokraterna i motion 1999/2000:N383 förordar en minskad ram med 205 miljoner kronor. I Centerpartiets motion 1999/2000:N372 föreslås en ökad utgiftsram med 100 miljoner kronor. I Folkpartiets partimotion 1999/2000:Fi212 föreslås en minskad utgiftsram med 525 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

Riksdagen fattade i november 1999 beslut om utgiftsramarna på basis av finansutskottets betänkande.

Bedömning av regeringens resultatredovisning

Bakgrund

Riksdagen beslutade i juni 1997 (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12) om ett nytt energipolitiskt program för att åstadkomma en omställning av energisystemet. I näringsutskottets betänkande med anledning av beslutet underströks vikten av att programmet blir föremål för en kontinuerlig och ingående uppföljning, där uppnådda resultat ställs mot de anvisade resurserna och uppställda mål för åtgärderna. Utskottet har därefter betonat betydelsen av adekvat uppföljningsinformation om det nya omställningsprogrammet i betänkanden med anledning av regeringens budgetförslag för åren 1998 (bet. 1997/98:NU2) och 1999 (bet. 1998/99:NU3).

I budgetpropositionen för år 2000 (prop. 1999/2000:1) påpekas att dåvarande Närings- och handelsdepartementet i juni 1998 tillsatte en arbetsgrupp för att lämna förslag till en plan för uppföljning och utvärdering av 1997 års energipolitiska program. Arbetsgruppen har bestått av representanter från olika departement samt från Statens energimyndighet, Ekonomistyrningsverket och Statskontoret. I uppdraget har bland annat ingått att granska och lämna eventuella förslag på förändringar av de nu gällande verksamhetsmålen för programmet, lämna förslag om nyckeltal, indikatorer eller resultatmätt och att kartlägga möjliga indirekta effekter av åtgärderna. Uppdraget redovisades i januari 1999.

Arbetsgruppens förslag utgår bland annat från de beslutssituationer som resultaten skall användas i. De beslutssituationer som särskilt har uppmärksamats gäller bland annat den årliga resultatredovisningen, bedömningar av om villkoren för avställning av den andra reaktorn i Barsebäck är uppfyllda,

hur framtida avställning av kärnkraftsreaktorer skall genomföras samt utvärderingar i efterhand av det energipolitiska programmet.

Arbetsgruppen föreslår att ansvaret för uppföljningarna skall ligga på den myndighet som ansvarar för åtgärden, medan utvärderingar skall utföras av externa utvärderare utanför myndigheten.

Inom ramen för de *kortsiktiga åtgärderna* föreslås att uppföljningen bland annat skall spegla resultat och förändringar sedan åtgärden sattes in, med hjälp av olika nyckeltal. Dessutom krävs en måluppfyllelseanalys, en analys av vilka externa faktorer som har påverkat resultaten samt en analys av kostnadseffektiviteten i förhållande till de gjorda insatserna.

När det gäller omställningsprogrammets *långsiktiga åtgärder* föreslår arbetsgruppen att resultatredovisningen utgår från kvalitet, relevans och teknikområdenas kommersiella mognad.

Arbetsgruppen föreslår bland annat att en ny typ av resultatredovisning införs för de långsiktiga åtgärderna. Förslaget innebär att redovisningen orienteras mot utveckling och introduktion av specifika tekniker. För flertalet teknikområden bedöms hur långt teknikutvecklingen kommit utifrån den kommersiella mognaden. Bedömningarna görs med avseende på hur situationen är i dag, om 10 respektive 20 år. Den föreslagna redovisningen kräver vissa utvecklingsinsatser, som bedöms kunna starta under år 1999.

Arbetsgruppen lämnar också förslag på resultatredovisning för energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser, men förslaget är än så länge preliminärt.

Regeringens resultatredovisning

För att kartlägga hittillsvarande effekter av åtgärderna i 1997 års energipolitiska program har regeringen anlitat en extern konsult, COWI Rådgivande Ingenjörer AS, Danmark. Arbetet har redovisats i rapporten Utvärdering av det första verksamhetsåret inom 1997 års energipolitiska program. Nedanstående information från regeringens resultatredovisning baseras på denna rapport, samt på uppgifter från Energimyndigheten och Boverket. Det bör dock påpekas att långtgående slutsatser för måluppfyllelsen ännu inte kan dras eftersom programmet verkat under en kort tid.

Åtgärder på *kort sikt* inom ramen för 1997 års energipolitiska program omfattar bidrag för att minska elanvändning, bidrag till investeringar i elproduktion från förnybara energikällor samt åtgärder för effektivare energianvändning. Till grund för 1997 års energipolitiska beslut låg att det kortsiktiga programmet skulle bidra till att kompensera bortfallet av elproduktion till följd av stängningen av Barsebäck 1.

Enligt utvärderingen förväntas verksamheten under år 1998 sammantaget resultera i minskad elanvändning respektive ökad eltillförsel motsvarande 0,9 TWh per år. Detta motsvarar en förväntad måluppfyllelse på 31 %, om man relaterar det till den uppsatta målsättningen. Måluppfyllelsen har uppnåtts med 30 % av medlen.

Utvärderingen visar vidare att målen för verksamheten inte kan nås med den konverteringstakt som uppnåtts under år 1998. Det skulle under dessa omständigheter ta tio år att nå målet. Det finns därför, enligt utvärderingen,

behov av nytänkande kring bidragsordningen. Stödet har dock påverkat hushållens investeringar, och det har bidragit till att minska elanvändningen. Totalt bedöms de kortsiktiga åtgärderna leda till en minskad årlig elanvändning respektive ökad eltillförsel motsvarande totalt 2,4 TWh till år 2002. En förutsättning för denna bedömning är att åtgärderna fortsatt genomförs med samma utformning. Utvärderingen pekar således indikativt på att de kortsiktiga åtgärderna med nuvarande utformning inte kommer att uppfylla målet på 3 TWh till år 2002. Enligt rapporten har delar av programmet inte varit möjligt att utvärdera eftersom de ännu inte gett något resultat.

När det gäller verksamheten med bidrag till minskad elanvändning konstateras att av stödets tre delar är det enbart för verksamheten med anslutning till fjärrvärme som ett kvantitativt mål har satts upp, nämligen 1,5 TWh. Enligt Boverkets och Energimyndighetens bedömning kan elanvändningen minska med 350 GWh som en följd av bidrag som hittills har beviljats inom ramen för stödet till fjärrvärme under perioden. Utvärderingen pekar också på att de största bristerna finns inom åtgärderna för minskad elanvändning, framför allt eleffektminskande åtgärder, vilket bekräftar tidigare uppföljningar och, enligt regeringen, ger stöd för de förändringar i bidragen som föreslås i propositionen.

Utvärderingen visar också att bidraget för effektminskande åtgärder inte är ett effektivt sätt att åtgärda ett eventuellt effektproblem. Hushållens maxlastperiod infaller vid en annan tidpunkt än vad den nationella maxlastperioden gör. Dessutom visar utvärderingen att installation av kaminer är ett mycket dyrt sätt att minska elanvändningen. Eftersom bidraget endast har en marginell effekt, föreslår regeringen att stödet till åtgärder för minskat effektuttag tas bort.

Då det gäller fjärrvärme är konverteringstakten för långsam i förhållande till målet. Utvärderingen visar att det finns ett behov av förändringar då det gäller åtgärderna för minskad elanvändning för uppvärmning av bostäder och lokaler. Den främsta orsaken till detta är höga kostnader för konvertering i kombination med låga elpriser.

Sammantaget visar utvärderingen att det finns en stor efterfrågan på bidrag för att minska elanvändningen. När det gäller bidrag till investeringar i elproduktion från förnybara energikällor kan konstateras att det finns en efterfrågan som relativt väl motsvarar anvisade medel till biobränsleeldade kraftvärmeverk. Utvecklingen i inkommande ansökningar visar också på en betydande efterfrågan på stöd till vindkraftverk. Vad gäller stödet till småskalig vattenkraft förväntas ansökningar om bidrag bli betydligt lägre än anvisade medel.

Fram till i slutet av april 1999 hade ansökningar om bidrag för konvertering till fjärrvärme för totalt 15 000 lägenheter inkommit till länsstyrelserna. 6 800 ansökningar har inkommit när det gäller bidrag till konvertering till individuell bränsleledning och 19 000 ansökningar för eleffektminskande åtgärder. Energimyndigheten och Boverket har beräknat att hittills beviljade bidrag kan leda till en minskning av den årliga elanvändningen för uppvärmning med 111 GWh.

Åtgärder på *lång sikt* inom ramen för 1997 års energipolitiska program omfattar stöd till energiforskning samt utveckling och demonstration av ny

energiteknik. De uppsatta målen för de långsiktiga åtgärderna har två huvudinriktningar, nämligen mål som är inriktade på dels forskning, dels utveckling av ny energiteknik och ökad användning av renare och effektivare energiteknik. Det finns således inga kvantitativa och tidsbestämda mål uppsatta för de långsiktiga åtgärderna.

Regeringen påpekar att huruvida forskningsmålen om att etablera relevant forskning av hög kvalitet är uppfyllda kommer att kunna bedömas först vid avslutning av de enskilda forskningsprogrammen och projekten. Det långsiktiga programmet avses bidra till ökad användning av ny energiteknik först på 10–15 års sikt, vilket försvårar den årliga resultatbedömningen.

Energimyndigheten har därför, under år 1998, inlett arbetet med att utveckla metoder för att prognostisera ny energitekniks tekniska och kommersiella mognad. Syftet är att dessa prognoser skall visa hur de medel som årligen disponeras inom ramen för det långsiktiga programmet förväntas bidra till utveckling av ny energiteknik och ökad användning av renare och effektivare energiteknik.

Regeringen har vidare uppdragit åt myndigheten att, senast den 15 december 1999, redovisa en strategi för arbetet med forskning och utveckling, demonstration och marknadsintroduktion. Strategin skall omfatta såväl ett nationellt som ett internationellt perspektiv med särskild betoning på forskningssamarbetet inom EU.

Regeringen bedömer att verksamheten har förutsättningar att bedrivas ändamålsenligt.

Energipolitiskt motiverade internationella insatser mot klimatförändringar innefattar investeringsprojekt för att minska eller begränsa utsläpp av klimatpåverkande gaser i bland annat Östeuropa.

Regeringen konstaterar att under perioden 1993–1998 har Energimyndighetens insatser enligt redovisade beräkningar uppgivits motsvara en bruttominskning av utsläppen av koldioxid med 280 000 ton per år, jämfört med situationen innan insatserna gjordes. Denna reduktion har skett till en av myndigheten beräknad genomsnittlig kostnad på 5,5 öre per reducerat kg koldioxid per år, varav de svenska insatserna (exklusive lån) motsvarar 0,9 öre per kg. Även om de reduktionsvolymen Sverige, vid en tillämpning av ett gemensamt genomförande, skulle kunna räkna sig till godo skulle bli mindre än den ovan angivna bruttovolymen pekar uppskattningarna på att insatser av detta slag ofta är kostnadseffektiva alternativ till åtgärder för att minska utsläppen i Sverige.

Sammanfattningsvis föreslår regeringen – till vilket utskottet återkommer i senare avsnitt – följande förändringar av betydelse av omställningsprogrammet för att nå en bättre måluppfyllelse på både kort och lång sikt.

- Stödet till effektminskande åtgärder tas bort.
- Ett nytt tidsbegränsat investeringsstöd till termisk solvärme införs, under förutsättning att ett avtal kan utformas mellan branschen och staten.
- Stödet till utveckling av ny elproduktionsteknik upphör fr.o.m. år 2000.
- Av energiforskningsanslaget (B 4) skall 100 miljoner kronor disponeras för utökad samarbete med fordonsindustrin kring utveckling av mer miljövänliga och energieffektiva fordon under perioden 2000–2005.

- Av energiteknikstödet (B 5) skall 200 miljoner kronor disponeras för samarbete med fordonsindustrin under perioden 2000–2005.

Inga motioner har väckts med anledning av regeringens resultatredovisning.

Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket (RRV) har inte lämnat några invändningar i revisionsberättelsen för vare sig Affärsverket svenska kraftnät eller Statens energimyndighet beträffande regeringens resultatredovisning. Inte heller har RRV framfört andra principiellt viktiga synpunkter på verksamhetsområdet.

Utskottets bedömning

Utskottet vill inledningsvis framhålla att uppföljningsinformationen som lämnas i budgetpropositionen för år 2000 av de resultat som hittills åstadkommit inom ramen för det energipolitiska omställningsprogrammet är mer omfattande än tidigare års information. Utskottet noterar också att uppnådda effekter av programmet är betydligt bättre belysta i årets budgetproposition. Vidare konstaterar utskottet att informationen i princip är inriktad på en mer ändamålsenlig verksamhetsindelning, vilket utskottet tidigare framfört önskemål om.

Emellertid finns det anledning för utskottet – oavsett politiska värderingar av energipolitiken – att peka på vikten av en ytterligare förbättrad resultatredovisning. Informationen för vissa av delprogrammen är fortfarande ganska knapphändig. Utskottet förutsätter därför att det angelägna arbete som nu pågår inom Regeringskansliet med att följa upp och utvärdera omställningsprogrammet fortskrider och utvecklas och att riksdagen genom budgetpropositionen får erforderlig information om effekterna av programmet.

Som tidigare nämnts har RRV i sin revision inte anfört några invändningar på detta verksamhetsområde.

Avveckling av Barsebäck 1

Bakgrund

Enligt 1997 års energipolitiska beslut skall de två kärnkraftsreaktorerna i Barsebäck ställas av. Enligt riktlinjerna för energipolitiken skulle en reaktor i Barsebäcksverket ställas av före den 1 juli 1998. Den andra reaktorn i Barsebäck skall enligt riktlinjerna för energipolitiken ställas av före den 1 juli 2001. Ett villkor för stängningen av den andra reaktorn i Barsebäck är att bortfallet av elproduktion kan kompenseras genom tillförsel av ny elproduktion och minskad användning av el.

Med stöd av det energipolitiska beslutet våren 1999 och den därefter införda lagen (1997:1320) om kärnkraftens avveckling (prop. 1996/97:176, bet. 1997/98:NU5) beslutade regeringen i februari 1998 att rätten att driva kärnkraftsreaktorn Barsebäck 1 för att utvinna kärnenergi skulle upphöra att gälla vid utgången av juni 1998. Regeringen har förordnat f.d. generaldirek-

tören Kaj Janérus att företräda staten i förhandlingar med Sydkraft AB om avvecklingen av kärnkraftsanläggningen. Det är förhandlarens uppgift att söka nå en frivillig överenskommelse om ersättningen, som därefter skall fastställas i domstol.

Regeringsrätten beslutade den 14 maj 1998 att inhibera regeringens beslut om avställning av den första reaktorn i avvaktan på ett rättsligt avgörande. Den 16 juni 1999 meddelade Regeringsrätten att regeringens beslut skall stå fast. Emellertid skall rätten att driva kärnkraftsreaktorn Barsebäck 1 inte upphöra förrän vid utgången av november 1999.

Sydkraft ingav i februari 1999 ett klagomål till EG-kommissionen om att regeringsbeslutet strider mot EU:s konkurrensregler. I oktober 1999 ansökte Sydkraft om interimistiskt förordnande hos Stockholms tingsrätt, med yrkande att tingsrätten skulle förordna att Regeringsrättens beslut inte skall gälla intill dess att kommissionen slutfört sin prövning av det av Sydkraft anförda klagomålet. Tingsrätten meddelade i sitt beslut den 5 november 1999 att rätten inte kommer att meddela interimistiskt förordnande, dvs. inhibition i Barsebäcksfrågan. Tingsrättens dom har överklagats av Sydkraft till Svea hovrätt, som den 12 november 1999 beslöt att inte meddela interimistiskt förordnande. Sydkraft har därefter begärt prövningstillstånd hos Högsta domstolen.

Sydkraft har vidare ansökt om resning av Regeringsrättens dom från den 16 juni 1999. Enligt Sydkraft borde Regeringsrätten inhämtat ett förhandsbesked från EG-domstolen innan den fattade sitt beslut. Regeringsrätten beslöt den 19 november 1999 att inte meddela interimistiskt förordnande. Den beslöt också att avslå Sydkrafts ansökan om resning.

Motionerna

I partimotion 1999/2000:N228 (m) yrkas att beslutet om stängning av kärnkraftsreaktorerna i Barsebäck skall upphävas. Motionärerna anser att en förtida kärnkraftsavveckling kommer att påverka samhällsekonomin i stort. Motionärerna finner det upprörande att regeringen driver fram beslut utan att först presentera ett fullgott beslutsunderlag. De menar vidare att det inte behövs någon särskild avvecklingslag; en stängning av en reaktor blir på dagens avreglerade energimarknad en fråga om när ägaren anser det mer lönsamt att stänga än att reinvestera och underhålla anläggningen för att klara myndigheternas säkerhetskrav och de egna kraven på hög driftsäkerhet.

Yrkanden om att beslutet om avveckling av kärnkraftsreaktorerna i Barsebäck skall upphävas framställs också i motionerna 1999/2000:N272 (m), 1999/2000:N217 (m), 1999/2000:N245 (m) och 1999/2000:N225 (m).

I motion 1999/2000:N383 (kd) yrkas att riksdagens tidigare beslut om att bemyndiga regeringen att träffa och genomföra för staten bindande avtal med Sydkraft och med eventuella andra parter när det gäller avvecklingen av Barsebäcksreaktorn upphävs. Motionärerna är starkt kritiska mot regeringens handläggning av frågan om kärnkraftsavvecklingen. Riksdagens beslut togs utan att de ekonomiska effekterna var kända, och avsaknaden av miljökonsekvensanalyser och samhällsekonomiska analyser var total. Den första kärnkraftsreaktorn skall, anføres det, fasa ut först när motsvarande mängd el kan

tillföras och/eller sparas bort. Tillförseln skall baseras på förnybar elproduktion.

1999/2000:NU3

Vidare föreslås i motion 1999/2000: MJ255 (fp) att det genomförs en omfattande miljökonsekvensbeskrivning av den planerade avvecklingen för att belysa effekter på såväl kort som lång sikt.

Utskottets ställningstagande

Liksom tidigare finner utskottet ingen anledning att frångå sitt ställningstagande som gjordes i samband med avvecklingsbeslutet år 1997. Enligt utskottets uppfattning är de motiv som låg till grund för riksdagens beslut om avställning av kärnkraftverket i Barsebäck alltjämt giltiga. Vidare finner utskottet anledning att erinra om att Regeringsrätten efter en omfattande prövning inte funnit skäl från rättsliga utgångspunkter att upphäva riksdagens beslut. Med det sagda avstyrks här behandlade motioner i aktuella delar.

Ersättning för avveckling av Barsebäck 1

Propositionen

Riksdagen beslutade våren 1998 (prop. 1997/98:150, bet. 1997/98:FiU27) att godkänna det av regeringen föreslagna anslaget Ersättning för avveckling av en reaktor i Barsebäcksverket (B 11). På anslaget uppfördes 1 miljon kronor. Vidare ingick i beslutet ett bemyndigande till regeringen att med anledning av avvecklingen av Barsebäck 1 – som underlag för slutlig fastställelse i domstol – träffa och genomföra för staten bindande avtal med Sydkraft AB och med eventuella andra parter som kan erfordras i samband med en överenskommelse om ersättning i form av pengar eller egendom som staten direkt eller indirekt förfogar över. Riksdagen beslutade också att bemyndiga regeringen att under budgetåret 1998 – enligt 6 § andra stycket lagen (1996:1059) om statsbudgeten (den s.k. budgetlagen) – besluta att anslaget får överskridas om ett riksdagsbeslut om ökning av anslagsbeloppet inte hinner inväntas.

Riksdagens beslut att bemyndiga regeringen att som underlag för slutlig fastställelse i domstol, träffa och genomföra för staten bindande avtal med Sydkraft och eventuella andra parter som kan erfordras i samband med ersättning för förluster till följd av avställningen av Barsebäck 1 är inte tidsbegränsat och gäller således även under år 2000. Däremot är det i detta sammanhang aktuella bemyndigandet att under angivna villkor få överskrida anslaget till följd av en förhandlingsuppgörelse med Sydkraft endast ettårigt. Hösten 1998 föreslogs ett motsvarande bemyndigande för år 1999 (prop. 1998/99:1, bet. 1998/99:NU3), och i budgetpropositionen föreslås nu ett liknande bemyndigande för år 2000.

Motionerna

I motion 1999/2000:N375 (m) yrkas att riksdagen avslår regeringens begäran om ett nytt bemyndigande att få överskrida anslaget.

I motion 1999/2000:N383 (kd) föreslås att riksdagen avskaffar anslaget och avslår regeringens begäran om ett nytt bemyndigande att överskrida anslaget. Än en gång, påpekas det, anhåller regeringen om ett bemyndigande att under nästa budgetår besluta att ramanslaget för ersättning för avveckling av en reaktor i Barsebäcksverket får överskridas om ett nytt riksdagsbeslut inte hinner inväntas. Detta bör, enligt motionärerna, avslås. Det är, anför det, en nonchalans mot det svenska styrelsesättet och mot landets alla skattebetalare att begära full frihet att få disposition över ett okänt antal miljarder kronor som inte ens finns in-tecknade i budgeten.

Också i motion 1999/2000:N356 (fp) yrkar motionärerna på att riksdagen återkallar anslaget och att bemyndigandet avslås.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis erinra om vad som anfördes i föregående års anslagsbetänkande (bet. 1998/99:NU3 s. 15). Utskottet påpekade då bland annat att det inte föreligger några hinder för riksdagen att snabbt behandla ett förslag från regeringen om ett anslagsöverskridande och om hur ett sådant förslag skall finansieras.

På motsvarande sätt som inför sommaruppehållet 1999 kan det emellertid med hänvisning till sommaruppehållet 2000 finnas skäl för riksdagen att bevilja det begärda bemyndigandet.

Som utskottet framhöll förra året torde dock behovet av att utnyttja bemyndigandet kunna begränsas till en situation när två villkor samtidigt är uppfyllda: dels att det är fråga om ett tidsmässigt tvingande beslutsläge, dels att denna situation förekommer vid en tidpunkt då riksdagen inte är sammankallad.

Med dessa förutsättningar tillstyrker utskottet regeringens förslag och avstyrker samtliga under detta avsnitt behandlade motioner i aktuella delar.

Anslag m.m. inom utgiftsområde 21 Energi

Inledning

Regeringens förslag till anslag under utgiftsområde 21 redovisas i bilaga 1. Riksdagen har, som tidigare redovisats, fastställt riktlinjer för energipolitiken (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12). I samband med beslutet godkände riksdagen inriktningen och omfattningen av ett i propositionen redovisat program för omställning av energisystemet om totalt drygt 9 miljarder kronor. Under år 1999 har ett antal förändringar inträffat med betydelse för utgiftsområdet. I förra årets budgetbehandling beslöt riksdagen om temporära indragningar för vart och ett av åren 1999 och 2000, varefter samma belopp har lagts tillbaka för vart och ett av åren 2001 och 2002. I samband med 1999 års ekonomiska vårproposition (prop. 1998/99:100) beslöt vidare riksdagen (bet. 1998/99:FiU:20) om ytterligare en omfördelning av anslagsbeloppen. Det innebär att det för utgiftsområdet finns neddragningar på sammanlagt drygt 420 miljoner kronor åren 1999 och 2000. De neddragningar som görs är att betrakta som en omfördelning av anslagsbeloppen över tiden.

Anslagsbeloppet ökar därför med 210 miljoner kronor för åren 2001 och 2002 jämfört med de belopp som fastställts i det energipolitiska programmet. Därmed kommer i princip allt som förts bort åren 1999 och 2000 att återföras under åren 2001 och 2002 till de berörda anslagen.

I det följande redovisas regeringens förslag till olika anslag inom utgiftsområdet och motsvarande förslag i aktuella motioner. Därefter redovisas utskottets ställningstagande samlat i ett avslutande avsnitt.

Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader (A 1)

Propositionen

Regeringens förslag till anslag för år 2000 är 113,8 miljoner kronor.

Statens energimyndighet bildades den 1 januari 1998. Myndigheten ansvarar för merparten av myndighetsfunktionerna på energiområdet. I myndighetens ansvar ingår myndighetsuppgifterna inom tillförsel- och distributionsområdet, energiberedskapen och den kommunala energiplaneringen samt myndighetsuppgifter med anknytning till naturresursplanering. Energimyndigheten är nätmyndighet enligt ellagen (1997:857). Myndigheten skall bevaka energimarknadernas och energisystemets utveckling och analysera sambanden mellan energiteknik, miljö och ekonomisk tillväxt. Den ansvarar för planeringsunderlaget inom området och för att kunskaperna om energisystemet utvecklas genom prognoser, systemstudier, utvärderingar och analyser. Under ansvarsområdet ligger att främja den långsiktiga utvecklingen av energisystemet genom att stödja marknadsintroduktion av ny och miljövänlig energiteknik. Upphandlingen av energieffektiv teknik skall samordnas med annan verksamhet för energieffektivisering. Energimyndigheten har ett samordnande ansvar för informationen på energiområdet. En viktig uppgift är att sammanställa och sprida information om energimarknaderna, energisystemet och om sambanden mellan energi, miljö och ekonomisk tillväxt. Myndigheten har särskilt sektorsansvar för arbetet med ekologiskt uthållig utveckling inom energiområdet och skall integrera miljöfrågorna på ett aktivt sätt i verksamheten. Med hänsyn till de energipolitiska målen skall vid fullföljandet av sektorsansvaret hänsyn också tas till behovet av en ekonomiskt, socialt och kulturellt hållbar utveckling. Ett viktigt område är klimatfrågorna, vilket motiverar insatser från myndigheten såväl internationellt som nationellt. Myndigheten har huvudansvaret för att verkställa merparten av de energipolitiska programmen och ett samordningsansvar för omställningsåtgärderna. Myndigheten kommer att följa programmens genomförande genom att ta fram metoder och underlag för utvärdering av åtgärderna och redovisning av effekterna.

Motionerna

I motion 1999/2000:N375 (m) föreslås att anslaget minskas med ca 39 miljoner kronor på grund av omfattande anslagssänkningar av omställningspro-

grammet, vilket i sin tur medför att Energimyndighetens administrativa kostnader kan minskas.

Kristdemokraterna anser i motion 1999/2000:N383 att Statens energimyndighet, i likhet med många andra statliga myndigheter, skall åläggas ett femprocentigt sparkrav.

I partimotion 1999/2000:Fi212 (fp) yrkas en neddragning med 20 miljoner kronor. Motionärerna anser att om Barsebäcksreaktorerna inte snabbavvecklas kan regeringens olika energipolitiska program fortgå i en mindre forcerad takt.

Bidrag för att minska elanvändning (B 1)

Propositionen

Regeringens förslag till anslag för år 2000 är 105 miljoner kronor.

Anslaget disponeras för stöd enligt förordningen (1997:635) om statligt bidrag till vissa investeringar för att minska elanvändningen i bostäder och vissa lokaler samt förordningen (1997:634) om statligt bidrag till investeringar för ombyggnad och anslutning av eluppvärmda byggnader till fjärrvärme. Riksdagen har godkänt (prop. 1997/98:1, bet. 1997/98:NU2) en ekonomisk planeringsram för anslaget om sammantaget 1 650 miljoner kronor för perioden 1998–2002. I budgetpropositionen anmäler regeringen sin bedömning att en omfördelning av ramanslaget över tidsperioden 2000–2002 bör göras i enlighet med vad som redovisats tidigare.

Utvärderingen av verksamheten tyder, som tidigare har nämnts, på att åtgärderna i syfte att minska elanvändningen inte leder till avsett resultat. Det finns därför behov av att genomföra förändringar i den del av det energipolitiska programmet som syftar till att under de närmaste åren åstadkomma en minskad elanvändning och ökad produktion från förnybara energikällor. Insatserna för minskat effektuttag vid höglastperiod föreslås därför avskaffas. De förändringar som regeringen nu föreslår är avsedda att på sikt öka effektiviteten hos åtgärderna.

Regeringen föreslår att verksamheten under år 2000 främst skall inriktas på utvecklingsprojekt. Härutöver anser regeringen att stödet bör användas för utbyggnad av fjärrvärmenätet.

Regeringen menar vidare att en komplettering bör göras av stödet genom ett nytt investeringsstöd till termisk solvärme. Ett långsiktigt mål med det energipolitiska programmet är att sänka kostnaden för ny energiteknik, bland annat för utnyttjande av förnybara energikällor. Inom ramen för de långsiktiga åtgärderna i 1997 års energipolitiska program finns möjligheter att främja utveckling av solenergiteknik. Det är emellertid angeläget, anger regeringen, att komplettera dessa insatser med ytterligare åtgärder för att sänka kostnaderna även för marknadsnära teknik. Principerna för sådana åtgärder bör utformas inom ramen för ett avtal mellan den berörda branschen och staten. Regeringen föreslår därför att ett stöd införs till termisk solvärme under förutsättning att ett sådant avtal kan åstadkommas. Ett viktigt krav är att stödet utformas så att kostnaden på sikt sänks. Genom avtalet skapas incitament för en långsiktig, ekonomiskt hållbar utveckling av branschen.

Stödet bör omfatta samma tidsperiod som de övriga åtgärderna under anslaget, dvs. fram till och med år 2002. Mot bakgrund av de tidigare erfarenheterna av stöd till solvärme är det, enligt regeringen, av särskild vikt att det vid utformningen av stödet skapas förutsättningar för uppföljning och utvärdering. Införandet av stödet inom ramen för detta anslag innebär att något mindre resurser kommer att kunna användas för övriga kvarvarande åtgärder.

I propositionen föreslås vidare att regeringen skall få möjlighet att göra åtaganden även efter det aktuella budgetåret och fördela åtaganden över femårsperioden. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om sådana åtaganden.

Motionerna

Det är inte motiverat med statligt stöd till den här typen av befintlig teknik, anför det i motion 1999/2000:N375 (m). Motionärerna föreslår därför att anslaget minskas med 105 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

I motion 1999/2000:N364 (v) föreslås att Energimyndigheten får i uppdrag att utvärdera möjligheten att utveckla och stödja tekniken med termisk solfångare.

Kristdemokraterna stöder i motion 1999/2000:N383 principiellt regeringens satsningar inom detta område. Motionärerna noterar med tillfredsställelse att regeringen öppnar för stöd till termisk solvärme.

Folkpartiets förslag till besparing på detta anslag uppgår enligt motion 1999/2000:Fi212 till 60 miljoner kronor.

Bidrag till investeringar i elproduktion från förnybara energikällor (B 2)

Propositionen

Regeringens förslag till anslag för år 2000 är 95 miljoner kronor.

Anslaget disponeras för bidrag till vissa investeringar inom energiområdet. Stödet lämnas i form av bidrag till investeringar i biobränslebaserad kraftvärme, vindkraftverk och småskalig vattenkraft samt för utveckling och provning av ett upphandlingsförfarande för ny teknik för elproduktion med förnybara energislag. Investeringarna i småskalig vattenkraft torde i huvudsak komma att gälla utnyttjande av redan befintliga regleringar samt förbättrad turbinteknik. Förordningen (1998:22) om statligt stöd till vissa investeringar inom energiområdet trädde i kraft i februari 1998. Ett förslag till förordning om upphandling av ny elproduktionsteknik har anmälts till Europeiska kommissionen för granskning enligt statsstödsreglerna.

Riksdagen godkände hösten 1997 (prop. 1997/98:1, bet. 1997/98:NU2) ekonomiska ramar för anslaget om sammantaget 920 miljoner kronor för perioden 1998–2002. Även under detta anslag anmäls i budgetpropositionen en omfördelning av ramanslaget över tidsperioden 2000–2002 i enlighet med tidigare redovisning.

Inom ramen för de medel som anvisats för bidrag till investeringar i elproduktion från förnybara energikällor finansierar Energimyndigheten ett antal

programanknutna projekt med syfte att öka möjligheten för vindkraft att utnyttjas på ett miljöanpassat och kostnadseffektivt sätt. Exempel på sådana projekt är vindkraft i harmoni med landskap, inventering av områden med riksintresse för vindkraft och etablering av vindkraft i områden av intresse för försvaret.

Energimyndigheten fick i regleringsbrev för år 1999 i uppdrag att i samråd med Fiskeriverket, Statens naturvårdsverk och övriga berörda myndigheter ta fram riktlinjer för miljöanpassad vattenkraft samt analysera hur dessa riktlinjer kan komma att påverka möjligheterna att förverkliga målet med programmet. Uppdraget redovisades i april 1999. Sammanfattat betyder dessa riktlinjer att i princip endast effektivisering, ombyggnad eller återuppbyggnad av befintliga anläggningar kan komma i fråga för bidrag. Anläggningen skall vara av typen strömkraftverk och i vissa fall skall vandringssvåg för fisk anordnas. Ett grundläggande krav är att det finns en gällande vattendom.

Energimyndigheten skall vidare utveckla ett upphandlingsförfarande i syfte att på sikt reducera kostnaderna för elproduktion från förnybara energikällor. Vad gäller upphandling av elproduktionsteknik har det förslag till förordning som tidigare anmälts till EG-kommissionen för granskning enligt statsstödsreglerna återkallats. Det metodutvecklingsarbete som för närvarande bedrivs av Energimyndigheten har tillsammans med det arbete som pågår inom EU med framtagning av direktiv för förnybara energikällor visat på behovet av en vidareutveckling av stödets utformning.

Regeringen föreslås vidare få möjlighet att göra åtaganden även efter det aktuella budgetåret och fördela åtaganden över femårsperioden. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om sådana åtaganden.

Motionerna

I partimotion 1999/2000:N228 (m) konstateras att investeringsstödet riskerar att motverka en naturlig prispress på marknaden. Det bör därför ges endast under en övergångsperiod. Motionärerna konstaterar vidare att det är olyckligt med statliga bidrag som tenderar att bli till en löpande subvention av gammal, befintlig teknik. De anser därför att stödet till små vattenkraftsverk inte är motiverat. I den mån småskaliga vattenkraftsprojekt kan realiseras utan påtaglig miljöpåverkan bör de, enligt motionärerna, komma till stånd utan statligt stöd.

Moderata samlingspartiets förslag till besparing på detta anslag uppgår enligt motion 1999/2000:N375 till 95 miljoner kronor.

De oklara reglerna som fram tills nyligen gällt för omställningsprogrammets vattenkraftsbidrag tycks nu vara förtydligade, konstateras det i motion 1999/2000:N383 (kd). Motionärerna har därmed förhoppningar om att medlen kommer att kunna tas i anspråk. En stor del av förklaringen till de få ansökningarna torde, enligt motionärerna, vara regeringens otydliga och ryckiga energipolitik som leder till att man inte vågar investera.

Folkpartiets förslag till besparing på detta anslag uppgår enligt motion 1999/2000:Fi212 till 50 miljoner kronor.

I motion 1999/2000:MJ255 (fp) föreslås mer resurser till investeringar i elproduktion från förnybara energikällor. Enligt motionärerna bör dock inte bidrag till småskalig vattenkraftsutbyggnad utgå. I stället bör regeringen ge Naturvårdsverket i uppdrag att genomföra en inventering av uppdämda vattendrag som kan restaureras i syfte att återskapa strömmande vatten.

Åtgärder för effektivare energianvändning (B 3)

Propositionen

Regeringens förslag till anslag för år 2000 är 65 miljoner kronor.

Anslaget disponeras för åtgärder för en effektivare energianvändning i enlighet med riktlinjerna i 1997 års energipolitiska beslut. Anslaget omfattar teknikupphandling, information, utbildning, provning, märkning och certifiering av energikrävande utrustning samt kommunal energirådgivning. Förordningen (1998:806) för teknikupphandling har anmälts till Europeiska kommissionen för granskning av dess förenlighet med statsstödsreglerna. Riksdagen godkände hösten 1997 (prop. 1997/98:1, bet. 1997/98:NU2) ekonomiska ramar för anslaget om sammanlagt 446 miljoner kronor för perioden 1998–2002. Även detta anslag berörs av den tidigare nämnda omfördelningen över tidsperioden 2000–2002.

Under år 1998 har Energimyndigheten drivit totalt 17 projekt rörande teknikupphandling. Av dessa har två startat under år 1998 och fyra har avslutats under året. Under samma år har 267 kommuner beviljats bidrag för kommunal energirådgivning.

I propositionen föreslås också att regeringen skall få möjlighet att göra åtaganden även efter det aktuella budgetåret och fördela åtaganden över femårsperioden. Riksdagen föreslås bemyndiga regeringen att besluta om sådana åtaganden.

Motionerna

Moderata samlingspartiets förslag till besparing på detta anslag uppgår enligt motion 1999/2000:N375 till 53 miljoner kronor.

Kristdemokraterna anser i motion 1999/2000:N383 att satsningar på information och åtgärder för att spara energi i hushållen är vällovliga, men att dessa program ännu inte fått någon större omfattning. För att få effekt måste, enligt motionärerna, kontraproduktiva lagar och bestämmelser elimineras.

Folkpartiets förslag till besparing på detta anslag uppgår enligt motion 1999/2000:Fi212 till 25 miljoner kronor.

I motion 1999/2000:N284 (fp) framhåller motionären att det är angeläget att investeringar i syfte att spara energi underlättas.

Propositionen

Regeringens förslag till anslag för år 2000 är 401,8 miljoner kronor.

Anslaget disponeras för bidrag till stöd för forskning och utveckling på energiområdet. Målet är att främja utvecklingen av ny energiteknik som bidrar till utvecklingen av ett ekonomiskt och ekologiskt uthålligt energisystem. Områden som särskilt skall prioriteras är biobränslebaserad kraftvärmeproduktion, biobränsleförsörjning inklusive hantering och nyttiggörande av askor, nya processer för etanolproduktion baserad på cellulosahaltiga råvaror, alternativa drivmedel, ny teknik för storskaligt utnyttjande av vindkraft och havsbaserad vindkraft, solceller samt forsknings- och utvecklingsarbete för energieffektivisering i bebyggelse samt industri- och transportsektorn.

Riksdagen godkände år 1997 (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12) utformningen av ett sjuårigt program för ett ekologiskt och ekonomiskt uthålligt energisystem. I programmet ingår stöd till energiforskning, forskning om energisystemet, forskningssamarbete med länderna i Östersjöregionen och etanolproduktion från skogsråvara. Riksdagen godkände hösten 1997 (prop. 1997/98:1, bet. 1997/98:NU2) ekonomiska ramar för anslaget om sammanlagt 2 800 miljoner kronor för perioden 1998–2004. Även detta anslag berörs av den tidigare nämnda omfördelningen över tidsperioden 2000–2002.

Statens energimyndighet ansvarar för redovisningen av den verksamhet som finansieras över anslaget. Förordningen (1998:222) om stöd till energiforskning trädde i kraft den 15 juni 1998. I förordningen finns bestämmelser om stöd till energiforskning i enlighet med 1997 års energipolitiska beslut.

Regeringen har slagit fast att Sverige skall vara ett föregångsland i omställningen till hållbar utveckling. Såväl ur ett energipolitiskt som ur ett närings- och transportpolitiskt perspektiv är det, påpekar regeringen, en strategiskt avgörande fråga att minska utsläppen från transportsektorns energianvändning. Under perioden 2000–2005 kommer därför 100 miljoner kronor att disponeras från anslaget för ett utökat samarbete med svensk fordonsindustri kring utveckling av mer miljövänliga och energieffektiva fordon.

Riksdagen har årligen bemyndigat regeringen att i samband med stöd till energiforskning göra åtaganden även efter det aktuella budgetåret. Sådana bemyndiganden behövs även för år 2000 för att möjliggöra kontinuitet och långsiktighet i forsknings- och utvecklingsarbetet. Riksdagen föreslås bemyndiga regeringen att besluta om sådana åtaganden.

Motionerna

I motion 1999/2000:N306 (s) sägs att det är betydelsefullt med framställningen av inhemska etanolbaserade produkter. Motionären anser att det kommer att behövas flera enheter för produktion av bland annat etanol och föreslår därför att ett antal lokala bränsleprojekt, inklusive pilotanläggningar, möjliggörs för att effekterna på infrastruktur och miljö skall kunna utvärderas.

I motion 1999/2000:N316 (s) föreslås att en pilotanläggning etableras i Örnsköldsvik för produktion av etanol baserad på skogsråvara. Vidare föreslår motionärerna att det skall utarbetas en långsiktig strategi för utveckling av bioalkoholer. Örnsköldsvik är den lämpligaste orten för etablering av en pilotanläggning för produktion av etanol som bränsle, anför motionärerna. De menar att Sverige kan bli världsledande när det gäller bland annat teknik för produktion av bioalkoholer baserade på cellulosa från barrved.

När det gäller uppbyggnad av infrastruktur och introduktion av drivmedelsalkoholer kan Sverige bli ett föredöme för andra länder. En satsning på bioalkoholer är också en viktig industriell utvecklingsfaktor. Det gäller såväl byggande av fabriker och produktionsanläggningar som utveckling av fordon. Motionärerna föreslår därför att regeringen skall utarbeta en övergripande långsiktig strategi vad gäller utveckling av bioalkoholer.

Vidare föreslås i motion 1999/2000:N362 (v) att processen med omställning till etanoldrift i Sverige skall påskyndas genom lagstiftning. Denna bör innehålla krav på att en viss andel av de drivmedel som säljs skall vara förnybart. Vidare föreslår motionären att det måste finnas en infrastruktur över hela landet för att tanka fordon med etanolblandad bensin.

Moderata samlingspartiet är i princip positivt till energiforskningsstödet. I motion 1999/2000:N228 (m) bejakas således statliga insatser på energiforskningsområdet. I motion 1999/2000:N375 (m) anser dock motionärerna att forskningsinsatserna avseende etanolproduktion från skogsråvara bör exkluderas ur energiforskningsprogrammet. De föreslår därför att anslaget minskas med 30 miljoner kronor.

Kristdemokraterna stöder principiellt satsningen inom detta område. I motion 1999/2000:N383 (kd) ifrågasätts dock behovet av statliga insatser inom fordonsindustrin. Motionärerna föreslår därför att anslaget kan minska med 80 miljoner kronor.

I motion 1999/2000:N372 (c) föreslås en höjning av anslaget med 100 miljoner kronor så att ett utökat samarbete med fordonsindustrin inte går ut över forskningsanslagets nuvarande verksamhet.

Folkpartiets förslag till besparing på detta anslag uppgår enligt motion 1999/2000:Fi212 till 175 miljoner kronor.

Vissa kompletterande uppgifter

Inom ramen för Energiforskningsprogrammet finansierar Energimyndigheten forskning och utveckling kring produktion och användning av alternativa drivmedel i syfte att utveckla befintlig teknik och ta fram ny teknik. För närvarande driver Energimyndigheten bland annat ett forsknings- och utvecklingsprogram för framställning av etanol ur cellulosa. Cellulosa förekommer i många växtmaterial som trä, halm och gräs. Vidare består vissa avfall som pappersavfall och returpapper av bland annat cellulosa.

Insatserna inom programmet för utveckling av etanolproduktion har i huvudsak koncentrerats till skogsråvara. Etanolen används inom transportsektorn för fordonsdrift. Programmet omfattar grundläggande forskningsfrågor, teknikutveckling och arbeten i pilotskala. I dag används etanol som drivme-

del främst i innerstadsbussar, vilket ger minskade utsläpp av partiklar samt av svavel- och kväveoxider. Stöd har bland annat utgått till projektering av en pilotanläggning för produktion av etanol från skogsråvaror i Örnsköldsvik samt för uppbyggnad av en processutvecklingsenhet vid Lunds universitet. Totalt satsas 30 miljoner kronor årligen på Etanolprogrammet under åren 1998–2004. Målet är att ge tekniskt, vetenskapligt och ekonomiskt underlag för att framställa etanol i större skala till lägre kostnader.

Inom ramen för Energimyndighetens verksamhet pågår också separata projekt för bland annat biogasdrivna lastbilar, produktion av biobaserad metanol och blandning av dieselloja och etanol.

Energiteknikstöd (B 5)

Propositionen

Regeringens förslag till anslag för år 2000 är 130 miljoner kronor.

Anslaget disponeras för stöd till utveckling av ny energiteknik i företag och branscher. Forskningsinsatser som är strategiska för teknikutvecklingen skall genomföras i samverkan mellan staten och näringslivet.

Förordningen (1998:653) om statligt stöd till energiteknik trädde i kraft den 15 juli 1998. I förordningen finns bestämmelser om stöd till ny energiteknik i enlighet med 1997 års energipolitiska beslut.

Anslaget bör, enligt regeringen, fortsatt bidra till att främja konkurrensneutralt samarbete. Det finns ett behov av att formerna för kunskapsöverföring mellan forskningssamhället, energiproducenterna och de företag som utvecklar energiteknik förstärks och vidareutvecklas. Regeringen föreslår att bidrag från anslaget även i fortsättningen skall kunna lämnas med högst 50 % av kostnaden för investeringar eller forskningssamarbete. Undantagsvis föreslås dock energiforskningsanslaget liksom hittills kunna kombineras med stöd från det här aktuella anslaget så att den totala stödnivån blir högre. Det kan gälla för utveckling av samhällsligt angelägen teknik där den ekonomiska drivkraften saknas för företagen på kort sikt.

Som tidigare redovisats anser regeringen att det ur såväl ett energipolitiskt som ett närings- och transportpolitiskt perspektiv är väsentligt att utsläppen från transportsektorns energianvändning minskas. Under perioden 2000–2005 kommer därför 200 miljoner kronor att disponeras från anslaget för ett utökat samarbete med svensk fordonsindustri kring utveckling av mer miljövänliga och energieffektiva fordon.

Regeringen har vidare konstaterat att regionala tillväxtavtal för åren 2000–2002 omfattar åtgärder inriktade på bland annat energiproduktion och teknikutveckling. Anslaget får disponeras för att medfinansiera sådana åtgärder.

För att möjliggöra fortsatt kontinuitet och långsiktighet i verksamheten är det nödvändigt att åtaganden kan göras även efter det aktuella budgetåret. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om sådana åtaganden.

I motion 1999/2000:N231 (s) föreslås att det inom ramen för anslaget anvisas medel till utveckling av mekaniserad gallringsröjning i syfte att effektivisera uttaget av skogsbränslen till energiproduktion.

Kristdemokraterna ifrågasätter i motion 1999/2000:N383 behovet av statliga insatser i fordonsindustrins forskningsverksamhet och vill därför minska anslaget med 80 miljoner kronor.

Folkpartiets förslag till besparing på detta anslag uppgår enligt motion 1999/2000:Fi212 till 60 miljoner kronor.

Vissa kompletterande uppgifter

I mars 1999 beslöt Regeringskansliet att tillsätta en interdepartemental arbetsgrupp med uppgift att utforma ett förslag till överenskommelse mellan staten och bilindustrin kring utveckling av miljövänligare fordon. Syftet med programmet är att genom samverkan mellan staten och fordonsindustrin åstadkomma en minskning av vägtrafikens bidrag till miljöförstöringen och därmed samtidigt bidra till att skapa stabila förutsättningar för en långsiktigt konkurrenskraftig fordonsindustri. Programmet beräknas löpa under åren 2000–2005. Regeringen har i budgetpropositionen för år 2000 (utgiftsområde 21 s. 13) aviserat att den statliga finansieringen sammantaget kommer att uppgå till 500 miljoner kronor under perioden, med 300 miljoner kronor från utgiftsområde 21 Energi och med 100 miljoner kronor vardera från utgiftsområdena 22 Kommunikationer och 24 Näringsliv.

Samverkansprogrammet är tänkt att bestå av tre delar: ett forsknings- och utvecklingsprogram, en satsning på en för industrins behov anpassad utbildning på högskolenivå samt inrättande av ett antal av staten ledda samrådsgrupper för diskussioner kring problemområden som är viktiga för utvecklingen mot en uthållig fordonsindustri.

Tyngdpunkten kommer att ligga på forsknings- och utvecklingssamverkan. Samarbetet skall bestå av projekt inom ett tiotal prioriterade områden som alla syftar till att lösa vägtrafikens miljöproblem. Projekten skall normalt bedrivas i samverkan mellan flera parter och spänner över områden såsom avgasefterbehandling, avancerad förbränningsteknik, hybridfordon och bränslecellsteknik, viktreduktion och väginformatik.

I förhållande till EG:s statsstödsregler bedöms projekten kunna genomföras inom ramen för av EG-kommissionen godkända svenska förordningar för forsknings- och utvecklingsstöd.

Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) är den myndighet på central nivå som kommer att vara formellt ansvarig för programmet. Programrådet för Fordonsteknisk Forskning (PFF) kommer att svara för såväl den löpande styrningen av projekten som uppföljningen av resultaten. I Programrådet ingår, förutom företrädare för bilindustrin och av regeringen utsedd ordförande, representanter från Naturvårdsverket, Energimyndigheten, NUTEK, Kommunikationsforskningsberedningen och Vägverket.

Propositionen

Regeringens förslag till anslag för år 2000 är 230 miljoner kronor.

Anslaget disponeras för att främja utvecklingen av teknik baserad på förnybara energislag och effektiv energianvändning i industriella processer i försöks- eller fullskaleanläggningar. Förordningen (1998:654) om energiteknikbidrag trädde i kraft den 15 juli 1998. I förordningen finns bestämmelser om stöd till ny energiteknik i enlighet med 1997 års energipolitiska beslut.

Riksdagen godkände hösten 1997 (prop. 1997/98:1, bet. 1997/98:NU2) ekonomiska ramar för anslaget om sammantaget 1 610 miljoner kronor för perioden 1998–2004. Regeringen har vidare konstaterat att regionala tillväxtavtal för åren 2000–2002 omfattar åtgärder inriktade på bland annat energiproduktion och teknikutveckling. Anslaget får disponeras för att medfinansiera sådana åtgärder.

Riksdagen har årligen bemyndigat regeringen att i samband med beslut om energiteknikstöd göra åtaganden även efter det aktuella budgetåret. Sådana bemyndiganden behövs även för år 2000. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om sådana åtaganden.

Motionerna

I motion 1999/2000:N383 (kd) konstateras att det är svårt att planera och överblicka vilka projekt som kan komma att aktualiseras under den återstående programtiden, varför motionärerna föreslår att anslaget minskas med 40 miljoner kronor.

Folkpartiets förslag till besparing på detta anslag uppgår enligt motion 1999/2000:Fi212 till 135 miljoner kronor.

Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser (B 7)*Propositionen*

Regeringens förslag till anslag för år 2000 är 50 miljoner kronor.

Anslaget disponeras för energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser. Sådana insatser ingår som en viktig del i strategin för minskad klimatpåverkan från energisektorn. Insatserna skall huvudsakligen avse s.k. gemensamt genomförande inom ramen för klimatkonventionen. Med gemensamt genomförande avses att konventionens parter med höga åtgärdskostnader för utsläppsminskningar tillsammans med ett mottagarland med lägre åtgärds-kostnader vidtar åtgärder i detta land och i gengäld erhåller en kreditering som kan räknas av mot egna utsläpp vid uppfyllande av åtaganden att minska eller begränsa utsläpp av växthusgaser. Riksdagen godkände hösten 1997 ekonomiska ramar för anslaget uppgående till sammantaget 350 miljoner kronor för perioden 1998–2004.

Huvuddelen av medlen har använts för långivning till anläggningsägare för att finansiera investeringar i uppvärmningssektorn. Under perioden 1993–

1998 har programmet omfattat 66 projekt som är färdigställda och anläggningarna är tagna i drift.

Under år 1998 har sammanlagt 12 projekt genomförts i Estland (2), Litauen (4), Polen (1) och Ryssland (5). Sammanlagt har dessa projekt av Energimyndigheten beräknats motsvara en utsläppsminskning på ca 35 000 ton koldioxid per år. Under år 1998 har åtta nya projekt beviljats lån i Estland, Ryssland och Litauen.

Mot bakgrund av klimatöverenskommelsen i Kyoto, erfarenheterna under pilotfasen och de genomförda utvärderingarna av insatser på energiområdet har regeringen delvis förändrat inriktningen för de energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatserna. Förändringarna utgjorde en anpassning till besluten i klimatkonventionen. Syftet var också att ytterligare tydliggöra insatsernas överordnade klimatpolitiska karaktär. Avsikten är att så långt möjligt säkerställa att insatserna kan räknas Sverige till godo som en del av landets åtagande inom ramen för EU:s gemensamma åtagande enligt Kyoto-protokollet. För att uppnå en förbättrad samordning mellan Sidas och Energimyndighetens verksamhet inom klimat- och energiområdet har regeringen tydliggjort myndigheternas verksamhetsmål.

Regeringen föreslår att verksamheten i fortsättningen inriktas på gemensamt genomförande med möjlighet till faktisk kreditering av uppnådda resultat beträffande utsläppsförändringar. De höga krav som då ställs på trovärdighet bör, enligt regeringen, ges en stor vikt vid projektens utformning och avtal slutas med mottagarländer. Den klimatpolitiska målsättningen skall ytterligare förtydligas och prioriteras. Kostnadseffektiviteten föreslås som den viktigaste ledstjärnan vid projektens utformning.

Mot bakgrund av den fjärde partskonferensens beslut i Buenos Aires hösten 1998, i vilken arbetet med mekanismen för en s.k. ren utveckling prioriteras, har regeringen uppdragit åt Energimyndigheten att genomföra en förstudie för ett projekt som skall uppfylla de krav som kan ställas på detta slags projekt, bland annat som bidrag till en hållbar utveckling. Sverige har deltagit i arbetet att tillsammans med andra länder och även företag i ett projekt initierat av Världsbanken utveckla en prototyp för en internationell klimatfond, som avses genomföra investeringsprojekt med syfte att minska klimatpåverkan i såväl utvecklingsländer som industriländer.

För att utreda hur klimatkonventionens så kallade flexibla mekanismer samt internationell handel med överlåtbara utsläppsrätter kan introduceras i Sverige har regeringen tillsatt en expertutredning (dir. 1999:25) som skall ha löpande kontakt med och redovisa resultat till kommittén för översyn av åtgärder inom klimatområdet (dir. 1998:40).

Regeringen föreslås också under detta anslag få möjlighet att göra åtaganden även efter det aktuella budgetåret. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om sådana åtaganden.

Inga motioner har väckts med anledning av regeringens förslag till anslag för detta ändamål.

Propositionen

Regeringens förslag till anslag för år 2000 är 5 miljoner kronor.

Anslaget disponeras för utgifter för förluster i samband med lånegarantier som har lämnats enligt förordningen (1981:717) om statlig garanti för utvinning m.m. av olja, naturgas eller kol och förordningen (1988:805) om statligt stöd ur Energiteknikfonden, m.m.

Ställda garantier enligt förordningen om statlig garanti för utvinning m.m. av olja, naturgas eller kol har avvecklats successivt och avser numera enbart verksamhet inom naturgasområdet. Dessa garantier är bundna genom avtal (prop. 1987/88:72, bet. 1987/88:NU16). Garantiramen uppgår till 1 000 miljoner kronor (prop. 1991/92:100 bil. 13, bet. 1991/92:NU25). Den 31 december 1998 uppgick summan av utestående garantier till ca 116 miljoner kronor. Någon avgift för garantin tas inte ut. Motsvarande belopp belastar i stället anslaget.

Under budgetåret 1998 har inga infrianden gjorts under anslaget. Inga återvinningar och inga avgifter har inbetalats för garantier hänförliga till förordningen om statlig garanti för utvinning av olja, naturgas eller kol. Beräknade förluster uppgår till 5 miljoner kronor för vart och ett av åren 2000, 2001 och 2002.

Inga motioner har väckts med anledning av regeringens förslag till anslag för detta ändamål.

Stöd till småskalig elproduktion (B 9)

Propositionen

Regeringen föreslår att ett nytt reservationsanslag uppgående till 250 miljoner kronor skall anvisas för budgetåret 2000 för att täcka kostnaderna för skydd till småskalig elproduktion.

Riksdagen har tidigare under hösten 1999 beslutat om införande av schablonberäkning på elmarknaden (prop. 1998/99:137, bet. 1999/2000:NU4). Förändringen trädde i kraft den 1 november 1999. När schablonberäkning införs ökar konkurrensen i praktiken på elmarknaden, varigenom villkoren för leveranskoncessionärerna förändras. Systemet med leveranskoncession avskaffades i samband med att det nya regelverket trädde i kraft. Härigenom upphörde också skyddet för små elproduktionsanläggningar, med en effekt av högst 1500 kW.

Affärsverket svenska kraftnät har på uppdrag av regeringen initierat en upphandling av småskalig elproduktion för tiden den 1 november 1999–31 december 2000 (uppdelad på två anbudsperioder). Sammanfattningsvis visar resultatet av anbudsprocessen, enligt regeringen, att marknadens aktörer är beredda att åta sig mottagningsplikten på frivillig bas t.o.m. utgången av år 2000 till priser som ligger i nivå med elbörspriser, dvs. ca 13 öre per kWh både för vindkraft och vattenkraft. Resultaten visar också att det finns ett

mervärde på i genomsnitt ca 1 öre per kWh för lokalt producerad småskalig el.

En slutsats är emellertid att det är först till den andra anbudsperioden, dvs. från och med den 1 februari 2000, som det i många fall blir praktiskt möjligt för de berörda att hinna vidta nödvändiga anpassningsåtgärder. För att undvika att små producenter står utan leveransavtal har Svenska kraftnät tillsammans med Sveriges Elleverantörer och Svenska Kraftverksföreningen i skrivelse till elhandelsföretag med leveranskoncession bett dem som tar emot el från små elproducenter att fortsätta sina inköp fram till den 31 januari 2000.

Med nu gällande regelverk baserar sig inköpspriset på leveranskoncessionshavarens försäljningspris till hushållskunder och andra mindre förbrukare och med avdrag för skäligena kostnader för administration och skäligena vinst. Prisnivån för den småskaliga elproduktionen var vid början av år 1999 ca 25 öre per kWh.

Regeringen anser att den ersättningsnivå för småskalig elproduktion som genom leveranskoncessionssystemet skulle ha gällt fram till utgången av år 2000 bör upprätthållas genom ett särskilt statligt stöd på 250 miljoner kronor. Regeringen föreslår att för perioden fr.o.m. den 1 november 1999 t.o.m. den 31 december 2000 stöd skall kunna utgå till elproduktion från småskaliga anläggningar med en effekt av högst 1 500 kW. Regeringen föreslår vidare, i avvaktan på en mer långsiktig lösning vad gäller skyddet för små producenter, att en tillfällig avgift införs under år 2000 för att finansiera stödet till småskalig elproduktion. Regeringen föreslår att avgiften skall betalas av innehavare av nätkoncession vars ledningar är anslutna till stamnätet. Avgiften föreslås uppgå till 0,2 öre per kWh som under år 2000 tas ut från stamnätet i nätkoncessionshavarens anslutningspunkt.

Avgiftsskyldigheten upphör sålunda vid utgången av år 2000. Avgiftsuttaget skall regleras i en ny lag om tillfällig avgift för stöd till småskalig elproduktion. Lagförslaget behandlas senare i detta betänkande.

Regeringen föreslås bemyndigas att besluta om ersättningsnivån samt meddela närmare föreskrifter om stödets utformning. Åtgärden innebär att anmälan enligt EG:s statsstödsregler måste göras. Utbetalning av stöd kan därmed inte ske förrän Europeiska kommissionen lämnat sitt godkännande.

För att underlätta administration, kontroll och uppföljning föreslår regeringen att utbetalningen av stödet skall göras till elhandelsföretaget och ej direkt till producenten av den småskaliga kraften. Stödet kommer producenten till godo genom att standardavtalen, som är under utarbetande, kompletteras med åtagande från elhandelsföretaget om ett pristillägg per kWh levererad el som motsvarar den stödnivå som kommer att fastställas av regeringen.

Motionen

Folkpartiets förslag till besparing på detta anslag uppgår enligt motion 1999/2000:Fi212 till 50 miljoner kronor.

Motionen

I motion 1999/2000:Fi212 (fp) föreslår motionärerna att ett nytt anslag anvisas om 50 miljoner kronor för stöd till kärnsäkerhet i Östeuropa.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ansluter sig till de av regeringen framlagda förslagen till anslag i budgetpropositionen. Riksdagen beslöt, som tidigare har redovisats, våren 1999 om en omfördelning av anslagen över tiden. Utskottet tillstyrkte då i sitt yttrande till finansutskottet (1998/99:NU3y) regeringens förslag. Utskottet har inget att erinra mot den temporära omfördelningen. Det är emellertid av största vikt att riksdagen kontinuerligt erhåller information om resursåtgången av de efterfrågade bidragen och projektmedlen i enlighet med vad utskottet tidigare framhållit.

I likhet med tidigare år föreslår Moderata samlingspartiet en ny inriktning av energipolitiken. Även i år avvisar utskottet dessa synpunkter och hänvisar till vad utskottet anförde i förra årets betänkande (bet. 1998/99:NU3 s. 30 f.).

Kristdemokraterna stöder i princip regeringens förslag angående omställningsprogrammets förändring och inriktning men föreslår, bland annat med hänvisning till att det energipolitiska programmet inte är framgångsrikt i alla delar, en mindre anslagsbelastning under år 2000 jämfört med regeringens förslag.

Folkpartiet anser att om inte kärnkraftverket i Barsebäck avvecklas kan omställningsprogrammet fortgå i en mindre forcerad takt och förordar därför en mindre anslagsbelastning under år 2000 jämfört med regeringens förslag.

När det gäller forskningsverksamheten stöder Moderata samlingspartiet i princip inriktningen, förutom att partiet vill ta bort stödet till etanolproduktion. Kristdemokraterna stöder också forskningsverksamheten, men de ifrågasätter dock behovet av statliga insatser i fordonsindustrins forskningsverksamhet. Centerpartiet vill höja forskningsanslaget i förhållande till regeringens förslag.

Ett centralt inslag i 1997 års energipolitiska beslut är det långsiktiga omställningsprogrammet, vars huvudinriktning är en satsning på forskning, utveckling och demonstration av ny energipolitik. Som tidigare nämnts satsas det totalt 30 miljoner kronor årligen på Etanolprogrammet under åren 1998–2004 för bland annat nya processer för etanolproduktion baserad på cellulosahaltiga råvaror.

Riksdagen har tidigare i olika sammanhang redovisat sin syn på fossila bränslen i allmänhet. Bland annat anfördes våren 1998 vid behandlingen av den transportpolitiska propositionen (prop. 1997/98:56, bet. 1997/98:TU10 s. 44 f.) att transportsystemets energiförsörjning på lång sikt måste grundas på förnybar energi. Det är därför enligt utskottet positivt att det inom ramen för det forskningspolitiska stödet har avsatts medel till etanolproduktion från skogsråvara. Det är också angeläget att flera pilotprojekt kommer till stånd för att skynda på utvecklingen av etanol för att tillgodose behoven. Senast frågan om fossila bränslen i allmänhet aktualiserades i riksdagen var våren

1999 i samband med näringsutskottets betänkande om utveckling av nya bilmotorer och alternativa drivmedel (bet. 1998/99:NU8). Utskottet framhöll då vikten av att ny teknik kommer att utvecklas inom bioenergiområdet, vilket i sin tur ger förutsättningar för nya former för energiproduktion och skapar nya sysselsättningstillfällen i de delar av landet som i dag har hög arbetslöshet. Utskottet finner därför att denna del av det forskningspolitiska programmet är bra och bör fortsätta i enlighet med de påbörjade riktlinjerna.

Det förslag som framförs i motion 1999/2000:N362 (v) om att processen med omställning till etanoldrift i Sverige bör påskyndas genom lagstiftning delas inte av utskottet. Utskottet anser att frågan är för tidigt väckt med hänsyn till de pilotprojekt som för närvarande pågår. Utskottet finner därför inte anledning att nu ta ställning till den frågan. Inte heller anser utskottet att det nu finns tillräckligt starka skäl för att bygga en infrastruktur över hela landet för att tanka fordon med etanolinblandad bensin.

Utskottet anser att samarbetet med fordonsindustrin är av betydelse för den framtida forskningen. Ambitionen bör vara att Sverige, i enlighet med tidigare uttalanden, skall vara ett föregångsland för att minska trafikens bidrag till miljöförstöring. Utvecklingen av miljövänliga och bränslesnåla fordon är också en väsentlig förutsättning för ett hållbart transportsystem. Utskottet menar vidare att samarbetet med fordonsindustrin skall vara av allmänt intresse och bedrivs med samma öppenhet som gäller för universitetsforskning, finansierad med statliga medel. För ansökningar och beviljande av anslag skall tillämpas samma principer som vid annan statlig forskningsverksamhet för att garantera hög kvalitet.

Det av regeringen föreslagna tidsbegränsade investeringsstödet till termisk solvärme välkomnas av utskottet. I likhet med vad som anförs i motion 1999/2000:N364 (v) anser utskottet att det finns goda förutsättningar för Sverige för denna teknik och att tekniken kan bidra med en viktig del av det framtida energisystemet.

När det gäller det tillfälliga stödet till småskalig elproduktion anser utskottet att den av regeringen föreslagna temporära lösningen är en bra övergångslösning för de små elproducenterna. Med den nu föreslagna ersättningsnivån kan de små elproducenterna tillförsäkras möjlighet att uppnå rimlig lönsamhet. Utskottet vill framhålla vikten av att de små elproducenterna tillförsäkras ekonomiskt stöd för den småskaliga elproduktionen under hela den aktuella perioden, dvs. efter det att bestämmelserna om leveranskoncession och s.k. mottagningsplikt upphörde den 1 november 1999 och t.o.m. utgången av år 2000.

Med hänsyn till att stödet är tillfälligt och därmed skall verka under en relativt kort period anser utskottet att administrationen av stödet bör hanteras på ett så enkelt men samtidigt så effektivt sätt som möjligt. Utskottet har därför inte något att invända mot att stödet betalas ut till elhandelsföretaget.

När det gäller den långsiktiga lösningen vill utskottet erinra om det förslag som den s.k. LEKO-utredningen nyligen redovisade i sitt betänkande (SOU 1999:95), nämligen att en översyn skall göras av den förnybara elproduktionens förutsättningar. Betänkandet remissbehandlas för närvarande. En interdepartemental arbetsgrupp bestående av representanter från Finans-, Miljö- och Näringsdepartementen samt berörda myndigheter har nyligen

bildats för att utarbeta förslag när det gäller den långsiktiga lösningen. Denna fråga kommer därför att behandlas i ett senare sammanhang.

Med det anförda tillstyrker utskottet de av regeringen föreslagna anslagen för budgetåret 2000 inom utgiftsområde 21 Energi (se bilaga 1). Likaså tillstyrks de övriga här berörda förslagen till riksdagsbeslut som lagts fram i budgetpropositionen. Samtliga aktuella motionsyrkanden avstyrks därmed.

Lag om tillfällig avgift för stöd till småskalig elproduktion

Propositionen

Som tidigare nämnts kommer den ersättningsnivå för småskalig elproduktion som genom leveranskoncessionssystemet skulle ha gällt fram till utgången av år 2000 att upprätthållas genom ett särskilt stöd som skall finansieras genom en särskild avgift på 0,2 öre per kWh under år 2000. Avgiften tas ut av innehavare av nätkoncession, vars ledningar är anslutna till stamnätet och uppgår till 0,2 öre per kWh. Avgiftsuttaget föreslås regleras i en ny lag om tillfällig avgift för stöd till småskalig elproduktion. Lagförslaget redovisas i bilaga 2.

Den tillfälliga avgiften skall betalas av nätkoncessionshavare vars ledningar är anslutna till stamnätet. Det rör sig i flertalet fall om regionledningar men det förekommer också att lokalnät är direkt anslutna till stamnätet. Om det finns andra anläggningar som är direkt anslutna till stamnätet, exempelvis en större fabrik, omfattas de inte av avgiftsskyldigheten eftersom sådana anläggningar inte kräver nätkoncession.

Lagrådet

Näringsutskottet har inhämtat yttrande från Lagrådet över den av regeringen föreslagna lagen. Lagrådet föreslår att portalparagrafen, som anger syftet med lagen, tas bort. Lagrådet anser att syftet framgår av lagens rubrik och att upplysning om innehållet inte behövs i en lag som i övrigt innehåller endast tre paragrafer. Lagrådets förslag till förändring av den av regeringen föreslagna lagen redovisas i bilaga 3.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ansluter sig till Lagrådets synpunkter och föreslår att lagen får den utformning som Lagrådet förordar. Utskottets förslag till utformning av lagen om tillfällig avgift för stöd till småskalig elproduktion redovisas i bilaga 4.

Affärsverket svenska kraftnät

Propositionen

Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) driver och förvaltar det svenska stamnätet och de statligt ägda utlandsförbindelserna (prop. 1990/91:87, bet. 1990/91:NU38). Svenska kraftnät är enligt förordningen

(1994:1806) om systemansvaret för elektrisk ström sedan den 1 januari 1995 systemansvarig myndighet enligt ellagen (1997:857). Svenska kraftnät skall enligt riksdagens riktlinjer ansvara för driften av stamnätet, den löpande momentana elbalansen och det svenska kraftsystemets övergripande driftsäkerhet. Svenska kraftnät skall främja en öppen svensk och nordisk elmarknad med konkurrens.

Verksamheten vid Svenska kraftnät finansieras helt genom intäkter från verkets affärsverksamhet, med undantag för elberedskapsverksamheten som finansieras med anslag på statsbudgeten.

Svenska kraftnät ansvarar vidare för delfunktionen Elförsörjning inom funktionen Energiförsörjning inom den civila delen av totalförsvaret (prop. 1996/97:4, bet. 1996/97:FöU1). Svenska kraftnät är enligt elberedskapslagen (1997:288) sedan den 1 juli 1997 elberedskapsmyndighet (prop. 1996/97:86, bet. 1996/97:FöU6). Svenska kraftnät har vidare det centrala myndighetsansvaret för dammsäkerheten.

I samband med behandlingen av förra årets budgetproposition (prop. 1998/99:1) beslöt riksdagen (bet. 1998/99:NU3) om ett nytt stödsystem för landsbygdens elförsörjning. Förordningen (1999:189) om stöd till viss elektrifiering trädde i kraft den 1 maj 1999. Utifrån dessa föreskrifter har Svenska kraftnät tagit fram förslag till arbetsfördelning mellan verket och länsstyrelserna, och inkomna ansökningar har överlämnats till berörda länsstyrelser för kompletterande uppgifter och beredning. Hittills har endast ett fåtal ansökningar inkommit varför erfarenheter från stödsystemet ännu saknas.

Svenska kraftnät har redovisat sin treårsplan för perioden 2000–2002 på koncernnivå. De övergripande målen och verksamhetsmålen för verket är desamma som föregående år.

För räntabiliteten gäller att verket skall uppnå en avkastning på justerat eget kapital på 7 % efter schablonmässigt avdrag för skatt.

För driftsäkerheten i det svenska stamnätet gäller som mål att den bör ligga på en samhällsekonomiskt rimlig nivå. För att uppfylla detta mål genomför Svenska kraftnät utbyggnad, underhåll och drift av stamnätet och utlandsförbindelserna enligt vedertagna driftsäkerhetsprinciper.

För kostnadseffektiviteten gäller samma mål som för andra företag, nämligen att Svenska kraftnäts verksamhet bör vara minst lika kostnadseffektiv. För forsknings- och utvecklingsinsatserna gäller att de skall inriktas på metoder och teknik som kan öka driftsäkerheten, effektiviteten och miljöanpassningen av det svenska stamnätet.

Svenska kraftnät skall medverka i utvecklingen av det nordiska samarbetet inom elförsörjningsområdet. Verket skall bland annat medverka till ytterligare integration av den nordiska elhandeln och verka för harmonisering mellan de nordiska länderna.

Svenska kraftnäts förslag till investerings- och finansieringsplan för åren 2000–2002 bygger på verkets långsiktiga investeringsplanering för stamnätet inklusive utlandsförbindelserna. De planerade investeringarna inom affärsverkskoncernen under perioden beräknas till ca 1 550 miljoner kronor.

Investeringarna i stamnätet avser dels åtgärder i befintliga anläggningar (s.k. reinvesteringar) om sammanlagt ca 660 miljoner kronor, dels nyinveste-

ringar om sammanlagt ca 790 miljoner kronor. Dessutom tillkommer investeringar i SwePol Link AB för Polenkabeln om ca 100 miljoner kronor.

Reinvesteringarna syftar i första hand till att bibehålla driftsäkerheten och överföringskapaciteten i elsystemet och till att uppfylla gällande säkerhetskrav i befintliga anläggningar, bland annat på grund av stigande åldersstruktur i anläggningarna i det svenska stamnätet. Till följd av avvecklingen av kärnkraftsreaktorerna i Barsebäck beräknar verket ca 100 miljoner kronor för bland annat åtgärder i stamnätet.

Affärsverkets investeringsverksamhet skall finansieras med egna medel.

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner den redovisade investerings- och finansieringsplanen för Affärsverket svenska kraftnäts verksamhetsområde för treårsperioden 2000–2002 samt omfattning och inriktning på verkets beredskapsåtgärder.

Regeringen har riksdagens bemyndigande att teckna borgen för och lämna kreditgarantier till bolag, i vilka Svenska kraftnät förvaltar statens aktier och andelar, intill ett sammanlagt belopp om 1 500 miljoner kronor (prop. 1997/98:1, bet.1997/98:NU2). Nivån är beräknad utifrån förutsättningen att Svenska kraftnät skall lämna borgen eller kreditgarantier till SwePol Link AB. Regeringen föreslår att detta bemyndigande kvarstår oförändrat under år 2000.

Regeringen har vidare av riksdagen bemyndigats att inom en total ram om 135 miljoner kronor besluta i frågor som rör förvärv av aktier eller bildande av bolag inom Svenska kraftnäts verksamhetsområde.

Regeringen föreslår att Svenska kraftnät under år 2000 får rätt att ta upp lån i och utanför Riksgäldskontoret inom en ram om sammanlagt 1 500 miljoner kronor, vilket motsvarar nivån på den nuvarande upplåningen i Riksgäldskontoret.

Regeringen föreslår vidare att Svenska kraftnät bemyndigas att lämna delägarlån eller teckna borgen för lån till bolag i vilka Svenska kraftnät förvaltar statens aktier eller andelar, intill ett belopp om 10 miljoner kronor per år. Därvid skall beaktas skälig ersättning för statens risk i samband med borgensteckning eller långivning.

Regeringen har av riksdagen bemyndigats att ge Svenska kraftnät rätt att besluta om förvärv och avyttring av aktier och bildande av bolag inom en ram av högst 10 miljoner kronor. Regeringen föreslår att detta bemyndigande kvarstår oförändrat under år 2000.

Vad gäller placering av likvida medel föreslår regeringen att riksdagen bemyndigar regeringen att i likhet med budgetåret 1999 låta Svenska kraftnät år 2000 placera likvida medel i och utanför Riksgäldskontoret i enlighet med nu gällande ordning.

Inga motioner har väckts med anledning av regeringens förslag beträffande Svenska kraftnät.

Vissa kompletterande uppgifter

Regeringen beviljade i juli 1997 Svenska kraftnät koncession för den s.k. Polenkabeln, en likströmsförbindelse mellan Sverige och Polen. Alla till-

stånd för utbyggnaden finns nu. Vattendomstolen gav tillstånd inklusive verkställighetsförordnande den 15 december 1998. Domen överklagades den 1 januari 1999, varefter Miljööverdomstolen meddelade den 2 juni 1999 att domen undanröjs och återförvisade målet för ny prövning. Miljödomstolen (tidigare Vattendomstolen) höll ny huvudförhandling i målet den 6 oktober 1999 och lämnade den 10 november 1999 sin dom i vattenmålet om Polenlänken. Den nya vattendomen innebär tillstånd enligt vattenlagen för att lägga de aktuella kablarna i svenskt territorialvatten samt ett s.k. verkställighetsförordnande, som innebär att resterande kabelarbeten kan fullföljas.

I och med Miljödomstolens beslut kommer tester av strömriktarstationerna att starta i december 1999. Provdrift med kraftöverföring planeras att påbörjas i början av januari 2000 och kommersiell idrifttagning planeras i april 2000.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens framlagda förslag rörande verksamheten vid Svenska kraftnät.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *bedömning av regeringens resultatredovisning*
att riksdagen godkänner vad utskottet anför,

2. beträffande *avveckling av Barsebäck 1*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000: MJ255 yrkande 7, 1999/2000: N217, 1999/2000: N225, 1999/2000: N228 yrkandena 1 och 29, 1999/2000: N245 yrkande 1, 1999/2000: N272 yrkande 6 och 1999/2000: N383 yrkande 4,

res. 1 (m, kd, fp)

3. beträffande *ersättning för avveckling av Barsebäck 1*
att riksdagen med bifall till proposition 1999/2000:1 utgiftsområde 21 moment 10 och med avslag på motionerna 1999/2000: N356 yrkandena 2 och 3, 1999/2000: N375 yrkande 7 och 1999/2000: N383 yrkandena 2 och 3 bemyndigar regeringen att under budgetåret 2000 enligt 6 § andra stycket lagen (1996:1059) om statsbudgeten besluta att det under budgetåret 1998 uppförda ramanslaget B 11 Ersättning för avveckling av en reaktor i Barsebäcksverket får överskridas om ett nytt riksdagsbeslut inte hinner inväntas,

res. 2 (m, kd, fp)

4. beträffande *anslag m.m. inom utgiftsområde 21 Energi*
att riksdagen med bifall till proposition 1999/2000:1 utgiftsområde 21 momenten 2–9, 15 och 16 och med avslag på motionerna 1999/2000: Fi212 yrkande 20 i denna del, 1999/2000: MJ255 yrkande 3, 1999/2000: N228 yrkandena 5 och 6, 1999/2000: N231, 1999/2000: N284, 1999/2000: N306, 1999/2000: N316, 1999/2000: N362, 1999/2000: N364, 1999/2000: N372, 1999/2000: N375 yrkandena 2–6 och 1999/2000: N383 yrkandena 7, 8, 10 och 12

a) godkänner regeringens förslag till förändrad inriktning av verksamheten inom ramen för bidrag till minskad elanvändning enligt vad som anges i propositionen,

b) bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B 1 Bidrag för att minska elanvändning, besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 300 000 000 kr under åren 2001 och 2002,

c) bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B 2 Bidrag till investeringar i elproduktion från förnybara energikällor, besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 533 000 000 kr under åren 2001 och 2002,

d) bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B 3 Åtgärder för effektivare energianvändning, besluta om åtgärder som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 25 000 000 kr under åren 2001 och 2002,

e) bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B 4 Energiforskning, besluta om stöd till forskning och utveckling inom energiområdet som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 1 200 000 000 kr under åren 2001–2005,

f) bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B 5 Energiteknikstöd, besluta om stöd till utveckling av ny energiteknik i företag och branscher som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 520 000 000 kr under åren 2001–2004,

g) bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B 6 Introduktion av ny energiteknik, besluta om stöd till introduktion av ny energiteknik som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 920 000 000 kr under åren 2001–2004,

h) bemyndigar regeringen att under år 2000, i fråga om ramanslaget B 7 Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser, besluta om åtgärder som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 45 000 000 kr under åren 2001–2004,

i) bemyndigar regeringen att meddela närmare föreskrifter om stöd till småskalig elproduktion samt godkänner omfattning, inriktning och finansiering av stödet i enlighet med vad som anges i propositionen,

j) för budgetåret 2000 anvisar anslagen under utgiftsområde 21 Energi enligt regeringens förslag i bilaga 1,

5. *beträffande lag om tillfällig avgift för stöd till småskalig elproduktion*

att riksdagen antar det i proposition 1999/2000:1 utgiftsområde 21 framlagda förslaget till lag om tillfällig avgift för stöd till småskalig elproduktion, dock med ändrad lydelse enligt *utskottets förslag* i bilaga 4,

6. *beträffande Affärsverket svenska kraftnät*

att riksdagen med bifall till proposition 1999/2000:1 utgiftsområde 21 momenten 11–14

a) som inriktning godkänner investerings- och finansieringsplanen för Affärsverkskoncernen svenska kraftnät för perioden 2000–2002 i enlighet med vad som anges i propositionen,

- b) godkänner omfattning och inriktning av Affärsverket svenska kraftnäts beredskapsåtgärder i enlighet med vad som anges i propositionen,
- c) ger regeringen finansiella befogenheter rörande Affärsverket svenska kraftnät i enlighet med vad som anges i propositionen,
- d) bemyndigar regeringen att låta Affärsverket svenska kraftnät ta upp lån och placera likvida medel i och utanför Riksgäldskontoret samt att i övrigt ge Affärsverket svenska kraftnät finansiella befogenheter i enlighet med vad som anges i propositionen.

Stockholm den 25 november 1999

På näringsutskottets vägnar

Per Westerberg

I beslutet har deltagit: Per Westerberg (m)*, Barbro Andersson Öhrn (s), Mats Lindberg (s), Lennart Beijer (v), Göran Hägglund (kd)*, Sylvia Lindgren (s), Ola Karlsson (m)*, Nils-Göran Holmqvist (s), Inger Strömbom (kd)*, Ola Sundell (m)*, Ingegerd Saarinen (mp), Åke Sandström (c), Eva Flyborg (fp)*, Anne Ludvigsson (s), Stefan Hagfeldt (m)*, Karl Gustav Abramsson (s) och Lennart Värmbö (v).

*) Har ej deltagit i beslutet under moment 4

Reservationer

1. Avveckling av Barsebäck 1 (mom. 2)

Per Westerberg (m), Göran Hägglund (kd), Ola Karlsson (m), Inger Strömbom (kd), Ola Sundell (m), Eva Flyborg (fp) och Stefan Hagfeldt (m) anser

dels att utskottets ställningstagande i avsnittet om avveckling av Barsebäck 1 bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning finns det nu starka skäl för att upphäva avvecklingsbeslutet från år 1997. En förtida avveckling riskerar bland annat att få allvarliga konsekvenser för vår miljö, vår ekonomi och för el- och värmeförsörjningen i Sydsverige. Vidare riskeras allvarliga regionala konsekvenser i de delar av landet som redan i dag är hårt drabbade av arbetslöshet.

Det långsiktiga målet är att energisystemet successivt ställs om till ett ekologiskt hållbart energisystem. För detta krävs långsiktigt hållbara ramar och villkor för den successiva omställningen, miljöanpassningen och förnyelsen av energiproduktionen. Enligt utskottets uppfattning bör därför en ny inriktning av energipolitiken fastställas snarast, så att omställningen bidrar till att öka sysselsättningen och främja välståndet. För att detta skall vara möjligt finner utskottet att beslutet om avvecklingen av Barsebäcksreaktorerna bör

upphävas. Kärnkraften bör, enligt utskottets mening, utnyttjas så länge reaktorerna uppfyller uppsatta miljö- och säkerhetskrav.

Med det sagda tillstyrker utskottet de aktuella motionerna i här berörd del och föreslår att riksdagen hos regeringen begär förslag om upphävande av avvecklingen av kärnkraftverket i Barsebäck.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *avveckling av Barsebäck 1*

att riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:MJ255 yrkande 7, 1999/2000:N217, 1999/2000:N225, 1999/2000:N228 yrkandena 1 och 29, 1999/2000:N245 yrkande 1, 1999/2000:N272 yrkande 6 och 1999/2000:N383 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

2. Ersättning för avveckling av Barsebäck 1 (mom. 3)

Per Westerberg (m), Göran Hägglund (kd), Ola Karlsson (m), Inger Ström-bom (kd), Ola Sundell (m), Eva Flyborg (fp) och Stefan Hagfeldt (m) anser

dels att utskottets ställningstagande i avsnittet om ersättning för avveckling av Barsebäck 1 bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning finns det inte några omständigheter som omöjliggör för riksdagen att snabbt behandla ett förslag från regeringen om ett anslagsöverskridande och på vilket sätt ett sådant skall finansieras. Det är oacceptabelt, enligt utskottets mening, att riksdagen frånhänder sig beslutanderätten över statens budgetmedel. Om bemyndigandet utnyttjas kommer detta att innebära att riksdagen först i efterhand får tillfälle att behandla en inte obetydlig anslagsbelastning. Utskottets uppfattning är att denna beslutsordning inte kan godtas. Utskottet anser därför att riksdagen inte skall bifalla det av regeringen föreslagna bemyndigandet. I stället skall förslag om anslagsöverskridanden samt finansieringen av detta föreläggas riksdagen för avgörande. Det utskottet nu har anförts bör ges regeringen till känna.

Med det anförda tillstyrker utskottet motionerna i här aktuell del.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *ersättning för avveckling av Barsebäck 1*

att riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:N356 yrkandena 2 och 3, 1999/2000:N375 yrkande 7 och 1999/2000:N383 yrkandena 2 och 3 och med avslag på proposition 1999/2000:1 utgiftsområde 21 moment 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

1. Anslag m.m. inom utgiftsområde 21 Energi (mom. 4)

Per Westerberg, Ola Karlsson, Ola Sundell och Stefan Hagfeldt (alla m) anför:

Den 18 november 1999 beslöt riksdagens majoritet bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister att fastställa ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena i den statliga budgeten och en beräkning av statens inkomster avseende år 2000. Samtidigt beslutades om preliminära utgiftstak för åren 2001 och 2002.

Moderata samlingspartiet har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Våra förslag syftar till att skapa förutsättningar för ett ekonomiskt, kulturellt och socialt växande Sverige. Genom en större enskild sektor och ett starkare civilt samhälle kan både företag och människor växa. Fler och fler kan komma in på den ordinarie arbetsmarknaden. Den sociala tryggheten ökar också i andra bemärkelser genom att hushållen får en större ekonomisk självständighet. Friheten att välja bidrar till mångfald, en bättre kvalitet och en större trygghet. De enskilda människorna får ett större inflytande över sina liv.

Vi har föreslagit en långtgående växling från subventioner och bidrag till omfattande skattesänkningar för alla, främst låg- och medelinkomsttagare. Samtidigt värnar vi om de människor som är i störst behov av gemensamma insatser och som har små eller inga möjligheter att påverka sin egen situation. Vi slår också fast att det allmänna skall tillföras resurser för att på ett tillfredsställande sätt kunna genomföra de uppgifter som måste vara gemensamma.

Moderata samlingspartiet har också i parti- och kommittémotioner förordat en ny inriktning av energipolitiken, så att denna bidrar till att öka sysselsättningen och främjar välbefindandet. Vi anser att staten inte skall detaljplanera och detaljreglera energisystemets utveckling, utan fastställa långsiktigt hållbara ramar och villkor. Vår uppfattning är att energipolitiken skall vara ett redskap för att nå övergripande mål som konkurrenskraft, god miljö och välfärd. Riksdagens energipolitiska beslut våren 1997 är mot den bakgrunden djupt olyckligt. De energipolitiska riktlinjer som antogs skadar Sverige som industrialnation. Särskilt allvarligt är beslutet om att påbörja en förtida avveckling av kärnkraften. Det innebär en kapitalförstörelse som saknar motstycke och som kommer att medföra välfärdsförluster. Miljön skadas och det blir svårare att bekämpa arbetslösheten.

Hittillsvarande effekter av det energipolitiska omställningsprogrammet har nu utvärderats. Utvärderingen visar bland annat att 6 av 18 delprogram inte ens varit möjliga att utvärdera eftersom de inte gett något resultat. När det gäller tillförsel av ny elproduktion från förnybara energikällor har två av fyra delprogram inte gett några resultat. Fler ansökningar om bidrag till biobränsleeldad kraftvärme har inkommit än vad som anslaget täcker. Trots detta har få anläggningar byggts till följd av bristande lönsamhet. Vi anser att det är

olyckligt med statliga bidrag som tenderar att bara bli till en löpande subvention av gammal, befintlig teknik.

Vår uppfattning är att energiforskningsprogrammet i princip är bra, men att forskningsinsatserna avseende etanolproduktion från skogsråvara bör lyftas ut ur programmet.

Som tidigare nämnts har riksdagens majoritet en annan inriktning av politiken än den vi föreslagit. Vi deltar därför inte i det nu aktuella beslutet om anslagsfördelningen inom utgiftsområde 21 Energi. Den anslagsfördelning inom utgiftsområdet som vi förordar har redovisats i motion 1999/2000:N375 (m). Denna syn på vilka anslag som bör anvisas för energipolitiska ändamål bygger på de principiella utgångspunkter som Moderata samlingspartiet anser bör gälla för energipolitiken och som framgår av motion 1999/2000:N228.

Sammanlagt har vi föreslagit – med anförda motiveringar under berörda anslag i detta betänkande – en minskning av ramen för utgiftsområde 21 Energi med knappt 322 miljoner kronor år 2000.

2. Anslag m.m. inom utgiftsområde 21 Energi (mom. 4)

Göran Hägglund och Inger Strömbom (båda kd) anför:

Kristdemokraterna instämmer i princip i huvuddragen i omställningsprogrammet, men vi är starkt kritiska mot regeringens handläggning av frågan om kärnkraftsavvecklingen. Vår uppfattning är att den första kärnkraftsreaktorn bör fasas ut när motsvarande mängd el tillförts eller sparats bort.

Vi anser att Sveriges energiförsörjning skall tryggas genom en långsiktig och medveten energipolitik med fasta spelregler där inhemska förnybara energikällor och bränslen utgör en växande bas. Vi menar också att de små elproducenterna måste garanteras långsiktigt rimliga villkor samtidigt som ny teknik, nya metoder och nya energikällor, såsom exempelvis solvärme, utvecklas och prövas.

Den anslagsfördelning inom utgiftsområdet som vi förordar har redovisats i motion 1999/2000:N383 (kd). Sammanlagt har vi föreslagit – med anförda motiveringar under berörda anslag i detta betänkande – en minskning av ramen för utgiftsområde 21 Energi med 205 miljoner kronor år 2000.

Då riksdagens majoritet har en annan inriktning av politiken deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagsfördelning inom utgiftsområde 21 Energi.

3. Anslag m.m. inom utgiftsområde 21 Energi (mom. 4)

Åke Sandström (c) anför:

Centerpartiet har i kommittémotion 1999/2000:N372 i princip ställt sig positivt till energiforskningsstödet och det föreslagna samarbetet med fordonsindustrin. Jag vill dock erinra om vikten av att ett utökat samarbete med svensk fordonsindustri kring utveckling av mer miljövänliga och energieffektiva fordon inte går ut över forskning och utveckling inom energiområdet vid universitet och högskolor.

Eva Flyborg (fp) anför:

God tillgång på energi är en förutsättning för välbefinnande. Det svenska energisystemet bör successivt ställas om till att bli ekologiskt hållbart. Det långsiktiga målet är att såväl fossilt bränsle som kärnkraft skall fasas ut ur energisystemet och ersättas av ekologiskt hållbara energikällor. Omställningen av energisystemet måste ske med hänsyn till Sveriges behov av tillväxt och ökad sysselsättning. Folkpartiet anser därför att kärnkraften skall utnyttjas under hela sin tekniska och ekonomiska livslängd. Vi säger därför nej till regeringens, och dess stödpartiers, förtida stängning av kärnkraftverket i Barsebäck. Vi oroar oss över att koldioxidutsläppen med stor sannolikhet kommer att öka om Barsebäcksverket avvecklas, till följd av en ökad import av el från kolbaserad produktion i Danmark. Det är därför av största vikt att en omfattande miljökonsekvensbeskrivning av den planerade avvecklingen görs, för att belysa konsekvenserna på såväl kort som lång sikt.

Det är mot denna bakgrund som Folkpartiet i motion 1999/2000:Fi212 – med anförda motiveringar under berörda anslag i detta betänkande – har föreslagit en sammanlagd minskning av ramen för utgiftsområde 21 Energi med 525 miljoner kronor år 2000.

Då riksdagens majoritet har en annan inriktning av politiken deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagsfördelningen inom utgiftsområde 21 Energi.

Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag för år 2000 inom utgiftsområde 21 Energi

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning. Företrädarna för (m), (kd) och (fp) har avstått från att delta i beslutet om anslag (se särskilda yttranden 1, 2 och 4).

Belopp i 1000-tal kronor

Anslag	Anslags- typ	Regeringens förslag	(m)	(kd)	(c)	(fp)
A 1 Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader	(ram.)	113 768	-38 768	-5 000		-20 000
B 1 Bidrag för att minska elanvändning	(ram.)	105 000	-105 000			-60 000
B 2 Bidrag till investeringar i elproduktion från förny- bara energikällor	(ram.)	95 000	-95 000			-50 000
B 3 Åtgärder för effektivare energianvändning	(ram.)	65 000	-53 000			-25 000
B 4 Energiforskning	(ram.)	401 758	-30 000	-80 000	+100 000	-175 000
B 5 Energiteknikstöd	(ram.)	130 000		-80 000		-60 000
B 6 Introduktion av ny energiteknik	(ram.)	230 000		-40 000		-135 000
B 7 Energipolitiskt motiverade internationella klimatin- satser	(ram.)	50 000				
B 8 Täckande av förluster i anledning av statliga garan- tior inom energiområdet	(ram.)	5 000				
B 9 Stöd till småskalig elproduktion	(res.)	250 000				-50 000
B 10 Kärnsäkerhet i Östeuropa (nytt anslag)	(ram.)					+50 000
Summa		1 445 526	-321 768	-205 000	+100 000	-525 000

Förslag till lag om tillfällig avgift för stöd till småskalig elproduktion

Häri genom föreskrivs följande.

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om en tillfällig avgift för att finansiera statligt stöd till småskalig elproduktion.

2 § Avgift som avses i 1 § betalas till Affärsverket svenska kraftnät av den som innehar nätkoncession och vars ledning är ansluten till stamnätet. Utlandsförbindelse grundar dock ingen avgiftsskyldighet.

3 § Avgiften uppgår till 0,2 öre för varje kilowattimme som under år 2000 tagits ut från stamnätet i koncessionshavarens anslutningspunkter.

4 § Den del av avgiften som avser vardera kvartalet under år 2000 skall betalas senast den 31 maj, den 31 augusti och den 30 november 2000 samt den 28 februari 2001.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000 och upphör att gälla vid utgången av juni 2001.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1999-10-19

Närvarande: f. d. justitierådet Staffan Vängby, justitierådet Leif Thorsson, regeringsrådet Rune Lavin.

Riksdagens näringsutskott har den 14 oktober 1999 beslutat inhämta Lagrådets yttrande över det i proposition 1999/2000:1 Budgetpropositionen för 2000 under utgiftsområde 21 Energi framlagda förslaget till lag om tillfällig avgift för stöd till småskalig elproduktion.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Bengt Agartz.

Förslaget föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Det är numera vanligt att förse nya lagar med en inledande paragraf som anger syfte eller innehåll. En sådan portalparagraf kan vara av värde som information och ge ledning för tolkningen av de materiella bestämmelserna i lagen. Bruket av portalparagrafer får emellertid inte förfalla till slentrian. I förevarande lag framgår syftet redan av lagens rubrik och kan för övrigt lätt anges i anslutning till de materiella bestämmelserna. Någon upplysning om innehållet behövs inte i en lag som i övrigt innehåller endast tre paragrafer. Även på annat sätt kan lagförslaget förenklas. Lagrådet förordar att lagen ges följande lydelse:

”Lag om tillfällig avgift för stöd till småskalig elproduktion

1 § Den som innehar nätkoncession och vars ledning är ansluten till stamnätet skall till Affärsverket svenska kraftnät betala en tillfällig avgift för att finansiera statligt stöd till småskalig elproduktion. Utlandsförbindelse grundar dock ingen avgiftsskyldighet.

2 § Avgift som avses i 1 § uppgår till 0,2 öre för varje kilowattimme som under år 2000 tagits ut från stamnätet i koncessionshavarens anslutningspunkter.

3 § Avgiften beräknas kvartalsvis och betalas i efterskott senast två månader efter utgången av det kalenderkvartal avgiften avser.

Denna lag träder i kraft osv.

Av utskottet föreslagen ändring i regeringens förslag till lag om tillfällig avgift för stöd till småskalig elproduktion

1999/2000:NU3
Bilaga 4

Regeringens förslag

Utskottets förslag

Härigenom föreskrivs följande.

Denna lag innehåller bestämmelser om en tillfällig avgift för att finansiera statligt stöd till småskalig elproduktion.

1 §
Den som innehar nätkoncession och vars ledning är ansluten till stamnätet skall till Affärsverket svenska kraftnät betala en tillfällig avgift för att finansiera statligt stöd till småskalig elproduktion. Utlandsförbindelse grundar dock ingen avgiftsskyldighet.

Avgift som avses i 1 § betalas till Affärsverket svenska kraftnät av den som innehar nätkoncession och vars ledning är ansluten till stamnätet. Utlandsförbindelse grundar dock ingen avgiftsskyldighet.

2 §
Avgift som avses i 1 § uppgår till 0,2 öre för varje kilowattimme som under år 2000 tagits ut från stamnätet i koncessionshavarens anslutningspunkter.

Avgiften uppgår till 0,2 öre för varje kilowattimme som under år 2000 tagits ut från stamnätet i koncessionshavarens anslutningspunkter.

3 §
Avgiften beräknas kvartalsvis och betalas i efterskott senast två månader efter utgången av det kalenderkvartal avgiften avser.

Den del av avgiften som avser vardera kvartalet under år 2000 skall betalas senast den 31 maj, den 31 augusti och den 30 november 2000 samt den 28 februari 2001.

4 §

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000 och upphör att gälla vid utgången av juni 2001.

Ärendet	1
Sammanfattning.....	1
Propositionen.....	2
Motionerna	3
Utskottet	6
Inledning.....	6
Bedömning av regeringens resultatredovisning	6
Bakgrund.....	6
Regeringens resultatredovisning	7
Revisionens iakttagelser.....	10
Utskottets bedömning.....	10
Avveckling av Barsebäck 1.....	10
Bakgrund.....	10
Motionerna	11
Utskottets ställningstagande.....	12
Ersättning för avveckling av Barsebäck 1	12
Propositionen	12
Motionerna	12
Utskottets ställningstagande.....	13
Anslag m.m. inom utgiftsområde 21 Energi	13
Inledning	13
Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader (A 1)	14
Propositionen.....	14
Motionerna	14
Bidrag för att minska elanvändning (B 1).....	15
Propositionen.....	15
Motionerna	16
Bidrag till investeringar i elproduktion från förnybara energikällor (B 2).....	16
Propositionen.....	16
Motionerna	17
Åtgärder för effektivare energianvändning (B 3)	18
Propositionen.....	18
Motionerna	18
Energiforskning (B 4).....	19
Propositionen.....	19
Motionerna	19
Vissa kompletterande uppgifter	20
Energiteknikstöd (B 5)	21
Propositionen.....	21
Motionerna	22
Vissa kompletterande uppgifter	22
Introduktion av ny energiteknik (B 6)	23
Propositionen.....	23
Motionerna	23

Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser (B 7).....	23
Propositionen.....	23
Täckande av förluster i anledning av statliga garantier inom energiområdet (B 8)	25
Propositionen.....	25
Stöd till småskalig elproduktion (B 9).....	25
Propositionen.....	25
Motionen	26
Stöd till kärnsäkerhet i Östeuropa	27
Motionen	27
Utskottets ställningstagande.....	27
Lag om tillfällig avgift för stöd till småskalig elproduktion	29
Propositionen	29
Lagrådet	29
Utskottets ställningstagande.....	29
Affärsverket svenska kraftnät	29
Propositionen	29
Vissa kompletterande uppgifter.....	31
Utskottets ställningstagande.....	32
Hemställan	32
Reservationer.....	34
1. Avveckling av Barsebäck 1 (m, kd, fp).....	34
2. Ersättning för avveckling av Barsebäck 1 (m, kd, fp).....	35
Särskilda yttranden	36
1. Anslag m.m. inom utgiftsområde 21 Energi (m).....	36
2. Anslag m.m. inom utgiftsområde 21 Energi (kd).....	37
3. Anslag m.m. inom utgiftsområde 21 Energi (c).....	37
4. Anslag m.m. inom utgiftsområde 21 Energi (fp)	38
Bilagor	
1. Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag inom utgiftsområde 21 Energi för år 2000	39
2. Regeringens lagförslag.....	40
3. Lagrådets yttrande.....	41
4. Av utskottet föreslagen ändring i regeringens förslag till lag om tillfällig avgift för stöd till småskalig elproduktion.....	42